

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Andra kammaren.

Nr 41.

Måndagen den 8 juni.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 2 innevarande juni.

§ 2.

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **Ekman**, som yttrade: Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har herr Ivar Anderson till mig framställt följande spörsmål:

»Kan det förväntas, att åtgärder från regeringens sida komma att vidtagas ägnade att bereda trygghet för vår pappersindustri med hänsyn till de i Frankrike träffade besluten beträffande införsel av tidningspapper på den franska marknaden?»

Till svar härå vill jag meddela följande.

Genom dekret den 21 sistlidne april månad genomfördes i Frankrike en viss omläggning av tullregimen för tidningspapper jämte därtill för sagda varuslag anknutna kontingenteringsbestämmelser.

För klargörande av de ändringar, dekretet medför beträffande importordningen i fråga om tidningspapper, ber jag inledningsvis få nämna ett par ord angående konstruktionen av den franska kontingenteringsregimen för tidningspapper.

Till en början må då framhållas, att regleringen av importen till Frankrike av tidningspapper infördes genom ministeriell förordning den 27 september 1932, sedan dessförinnan (i augusti samma år) en frivillig överenskommelse om begränsning av denna import träffats mellan representanter för de franska förbrukarna av tidningspapper (d. v. s. pressen), för de franska tidningspapperstillverkarna samt för tillverkare av sådant papper i vissa andra länder, däribland Sverige. I överenskommelsen fixerades bl. a. den totala importkvantiteten för återstående del av 1932 samt för 1933. Därefter ha genom årligen återkommande förhandlingar mellan nyssnämnda parter avtal slutits om nästföljande års totalkontingent. Dessa avtals kvantitetssiffror ha legat till grund för den statliga importregleringen på området. För år 1937 har emellertid en totalkontingent fastställts utan att dylika förhandlingar i förväg ägt rum.

Kontingenteringen är så konstruerad, att införsel med viss förmånsrätt i tullhänseende allenast är medgiven inom ramen av fixa kontingenter. Import utöver kontingenterna är omöjliggjord på grund av prohibitiva tullar.

Under den första tiden av kontingenteringens tillämpning tillerkändes importörerna rätt att — utöver den fastställda årskontingentens tontal — ytterligare tillgodoräkna sig en anpart i importen beräknad efter den eventuella konsumtionsökning, som under året i fråga ägde rum på den franska marknaden. Rätten för importörerna att på detta sätt tillgodoräkna sig en even-

Svar å interpellation. (Forts.)

tuell konsumtionsökning togs emellertid sedermera bort, och för år 1935 träffades avtal om en fix importtillåten totalkvot av 75,000 ton. Vid de förhandlingar i april månad 1935, varvid kvoten för 1936 skulle fastställas, nödgades importörerna gå med på en väsentlig nedsättning av kontingenten, i det att denna för innevarande år reducerades till 47,000 ton. Det torde ha varit en allvarlig önskan att bidra till en frivillig uppgörelse, som förmådde de svenska tidningspappersbruken att för sin del godtaga sistnämnda kvantitet.

Genom dekretet av den 21 april detta år har nu — utan att sedvanliga förhandlingar mellan vederbörande enskilda parter i förväg ägt rum — utfärdats bestämmelse om ytterligare nedskärning av den importtillåtna totalkvantiteten tidningspapper från 47,000 ton för innevarande år till allenast 25,000 ton för 1937. Från 1935 till 1937 har därmed den totala importkvantiteten nedskurits från 75,000 till 25,000 ton. Det säger sig självt, att en sådan nedsättning, om den kommer att förverkligas, hårt skulle drabba de därav berörda exportindustrierna.

Dekretet innefattar, förutom den nyss angivna begränsningen av kontingenten, viss ändring i fråga om den förmånsrätt i tullhänseende, som skall tillämpas inom kontingentens ram, i det att dylik införsel hädanefter, räknat från den 22 nästlidne april, må äga rum tullfritt i stället för mot erläggande av därförut stadgad tull av 24:50 francs per 100 kg. Denna skenbara förmån uppväges likväl därav, att samtidigt införts en särskild avgift, benämnd licensavgift, avsedd att efter vissa principer göras variabel allt efter omständigheterna. Ifrågavarande licensavgift, som för innevarande år fastställts till 31:70 francs för varje tullfritt införd kvantitet om 100 kg tidningspapper, erlägges visserligen av importören, men den drabbar likväl indirekt exportören på samma sätt som en förhöjd tullavgift.

Beslutet om nedskärning av kontingenten för år 1937 är, så som jag redan framhållit, otvivelaktigt av beskaffenhet att, om det i sinom tid förverkligas, hårt drabba de av kontingenteringen redan förut beträngda svenska pappersbruk, som driva export av tidningspapper till Frankrike. Med hänsyn härtill har nyligen en officiell framställning i ämnet gjorts till franska regeringen genom vår beskickning i Paris. Svar härå har ännu ej lämnats från fransk sida och innan så skett torde ett närmare bedömande av läget ej vara möjligt. Jag vill emellertid i detta hänseende understryka, hurusom en fortsatt gynnsam utveckling av de svensk-franska handelsförbindelserna — d. v. s. ej blott den svenska exporten till Frankrike utan även den franska exporten till Sverige — måste betingas av att vitala svenska exportintressen på Frankrike från fransk sida vederbörligen beaktas. Med denna inställning till frågan kommer svenska regeringen att med största uppmärksamhet följa situationens vidare utveckling samt vidtaga av omständigheterna påkallade åtgärder i och för de ifrågavarande svenska exportintressenas behöriga tillgodosende.

Härpå anförde

Herr **Anderson** i Norrköping: Herr talman! Jag ber att få framföra mitt tack till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet för det svar, han givit på min interpellation och särskilt för att han så snabbt besvarat densamma. Det framgår av herr statsrådets svar, att en mycket allvarlig situation har inträtt för den svenska tidningspappersexporten genom det franska dekretet om en stark nedskärning av den tillåtna importkvantiteten tidningspapper. De siffror, som herr statsrådet anförde, voro ju mycket belysande. Den totala tidningspappersimporten till Frankrike utgjorde 1935 75,000 ton; nu skall denna kvantitet för nästkommande år nedskäras till 25,000 ton. En

Svar å interpellation. (Forts.)

rätt betydande del av denna import har tidigare utgjorts av svenskt papper, och fortfarande är den svenska pappersimporten till Frankrike icke obetydlig. Den intager visserligen icke någon dominerande plats i den totala svenska tidningspappersexporten, som ju i huvudsak numera har sökt sig till andra marknader, men den är fortfarande av avsevärd ekonomisk betydelse för den viktiga svenska industrigren, som den svenska tidningspapperstillverkningen utgör, och därmed också för alla, som äro beroende av denna industri. Till dessa senare måste vi också räkna vårt lands skogsproducenter och arbetarna inom skogsindustrierna. Det är därför naturligt, att de franska åtgärderna ha framkallat oro, icke bara hos de närmast berörda industrierna utan även i vidare kretsar, och det godtyckliga sätt, på vilket denna nedskärning av den tillåtna importkontingenten har skett, är ju också ägnat att väcka uppseende. Jag har med tillfredsställelse hört den redogörelse som herr statsrådet har lämnat för de åtgärder, regeringen har låtit vidtaga i Paris. Jag vill uttala den förhoppningen, att regeringen och vår beskickning i Paris icke skola underlåta något för att tillvarata de viktiga svenska intressen, som beröras av de franska åtgärderna. Om dessa åtgärder skulle fullföljas, så kan detta icke undgå att få återverkningar på våra handelspolitiska förhållanden till Frankrike. Den franska importen till Sverige har ju under den senaste tiden ökat. Vi veta alla, att detta i icke ringa utsträckning beror på det tillmötesgående, som från svenskt håll har visats mot vissa franska önskemål. En gynnsam utveckling av de handelspolitiska förhållandena kräver emellertid ömsesidigt tillmötesgående. Därför måste man hoppas, att från fransk sida skola beaktas även de svenska önskemålen och sådana åtgärder undvikas, som äro ägnade att svårt skada svenska intressen, vilka i detta fall grunda sig på långvariga och tidigare gynnsamma handelsförbindelser. Jag upprepar, att skulle de franska åtgärderna i detta avseende fullföljas, kan detta icke undgå att få skadliga återverkningar på de handelspolitiska förhållandena överhuvud taget mellan Sverige och Frankrike.

§ 3.

Föredrogs Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 267, med förslag till beräkning av vissa inkomster å riksstaten för budgetåret 1936/1937 m. m.; och hänvisades densamma, såvitt anginge det procenttal, varmed inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1936 skall utgå, till bevillningsutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Vid härfpå skedd föredragning av propositionen, nr 268, med ändrat förslag *Vid remiss av propositionen nr 268.* till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1936 yttrade:

Herr **Carleson**: Det är säkert många med mig, som med beklagande finna, att denna viktiga proposition icke föreligger i tryck förrän vid den tidpunkt, då den skall remitteras till utskott. Under de korta ögonblick, som stått mig till buds att taga del av departementschefens motivering, har jag trots mig finna, att ingen myndighet, icke ens kammarrätten, har blivit hörd före propositionens avgivande. En proposition av denna beskaffenhet brukar näppeligen behandlas av bevillningsutskottet utan att någon myndighet haft tillfälle att uttala sig över densamma. Redan på den grund, att bevillningsutskottet väl antagligen skulle behöva infordra yttrande åtminstone från kammarrätten, förefaller det mig rätt naturligt, att propositionen icke kan bli föremål för en verkligt saklig behandling. Själva uppläggningsen av propositionen ger mig anledning att tro, att man inom bevillningsutskottet, även utan hörande av kammarrätten, kommer att stå rätt villrådlig om lämpligheten av att upptaga

Vid remiss av propositionen nr 268. (Forts.)

denna fråga, som den nu ligger till. Då den tidigare propositionen i ämnet med förslag till förordning om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt avlämnades, väcktes åtskilliga motioner, bland annat av mig. Jag framhöll i min motion, att jag icke delade departementschefens förhoppningar, att en botten-skatt skulle kunna skapas, som i rörlighet skulle kunna motsvara den gamla inkomst- och förmögenhetsskatten, under det att tilläggsskatten skulle bli en fast skatt. Jag tillät mig alltså uttala mina tvivel, att botten-skatten skulle ge riksdagen möjlighet att genom höjning eller sänkning av densamma fylla de behov, som statsregleringen utvisade vid riksdagens slut. Man får belägg för riktigheten härav i mycket hög grad, när man finner, att departementschefen, innan ännu denna skatt har vunnit någon som helst tillämpning, blott på grund av eventuella behov nästa år av höjda statsinkomster har funnit sig nödsakad att föreslå ändring i denna botten-skatt. Jag behöver väl knappast uttala någon förhoppning om att bevillningsutskottet skall beakta dessa synpunkter. Jag är övertygad om att så skall bli förhållandet mitt ord förutan.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Jag vill instämma med den föregående ärade talaren, när han riktar en anmärkning mot detta sätt att i riksdagens allra sista stund komma fram med en ny skatteproposition av den innebörd, som herr Carleson nyss berört. Det är anmärkningsvärt ur många synpunkter och skulle kunna ge anledning till en rätt ingående vidräkning med icke blott den nuvarande finansministern och hans sätt att behandla riksdagen utan även med hela det arbetssätt, som vi mer och mer ha glidit in i här i den svenska riksdagen och som är, det vågar jag säga, i längden alldeles ohållbart. Bara tanken, att riksdagen på det sätt, som denna fråga kräver, skall kunna behandla denna skatteproposition, när den föreligger på kammarens bord först i dag — den anmäldes visserligen i lördags men har först i dag utdelats i kammaren — och att riksdagen ändå skulle kunna avslutas i skaplig tid, är ju en fullkomlig orimlighet.

Som herr Carleson riktigt anmärkte, är denna proposition strängt taget icke nödvändig. Den avser icke budgetregleringen för det budgetår, som riksdagen nu skall fatta beslut om, budgetåret 1936/1937, utan den skulle komma i tillämpning och få praktisk betydelse först för budgetåret 1937/1938. Det föreligger således ingen tvingande nödvändighet att nu ta ståndpunkt till den omläggning av beskattningen, som föreslås dels i den tidigare avlämnade propositionen och dels i den ändringsproposition, som nu i sista stund framlägges.

Jag vill i förbigående peka på det rätt anmärkningsvärda förhållandet, att på riksdagens bord ligga nu icke mindre än tre kungliga propositioner, samtliga avlämnade under denna riksdag, angående den särskilda skatten på förmögenhet. En proposition avlämnades vid riksdagens början, en kom i samband med den stora skattepropositionen för sex veckor sedan, och en kom i lördags. Vi ha således tre olika förslag att välja på, när det gäller ordnandet av den särskilda förmögenhetsskatten. Man behöver knappast säga mera, för att riksdagens ledamöter skola få en illustration till orimligheten i det förfarande, som här har kommit i tillämpning. Nu tror jag i likhet med herr Carleson, att riksdagen i denna situation icke kan göra annat än att avvisa denna skattereform. Den är inte nödvändig och behöver inte beslutas i år. Den kan under inga förhållanden behandlas på tillbörligt sätt under den tid, som nu står till buds. Det hade säkerligen ur alla synpunkter varit bättre, om denna sista proposition aldrig hade framlagts.

I detta anförande instämde herrar *Hagberg* i Malmö, *Olsson* i Staxäng, *Persson* i Grytterud, *Sefve*, *Lundell*, *Brännström* i Skellefteå och *Gustafson* i Kasenberg.

Vid remiss av propositionen nr 268. (Forts.)

Herr Ericson i Boxholm: Herr talman! Det är beklagligt, att finansministern inte är närvarande, så att han inför kammarens ledamöter kunnat förklara, varför han vid denna tidpunkt på riksdagen ansett sig tvungen att framlägga dessa ändringsförslag beträffande beräkningen av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten.

Dessa propositioner äro ju baserade på den utgifts- och inkomststat, som skall gälla för nästkommande budgetår, och det är det förändrade läge, som under riksdagens senare skede inträtt beträffande utgiftsberäkningen, som framtvingat dessa ändringsförslag. Den proposition, nr 232, som finansministern tidigare framlagt, var byggd på de utgifter, som äskats av regeringen. Nu kommer emellertid, som alla veta, riksdagen att på förslag av särskilda utskottet fatta beslut om avsevärt större utgifter än regeringen tänkt sig. Det är detta som gjort, att regeringen sett sig nödsakad att framkomma med de propositioner, som nu ligga på riksdagens bord. Jag erkänner naturligtvis, att propositionerna kommit rätt sent, men det har ju inträffat tidigare, att vi stått inför liknande situationer. Jag har endast velat säga detta till förklaring varför det varit nödvändigt att framlägga föreliggande proposition.

Herr Lövgren: Jag skulle nästan kunna inskränka mig till att instämma med vad herr Ericson i Boxholm här yttrade. Jag vill bara tillägga, att sedan de borgerliga partierna enat sig om så mycket högre utgifter än vad som föreslagits i statsverkspropositionen, är det väl ändå ganska rimligt, om man från regeringens sida lägger fram en komplettering till de skatteförslag, som tidigare förelägo. Herr Anderson i Norrköping har deltagit i behandlingen av skattefrågor så mycket, att han vet att det mycket väl går att ordna en sådan här sak utan att förlänga riksdagen, om bara den goda viljan finns. Herr Andersons anförande här betraktar jag bara som ett led i de borgerligas strävan att blanda bort korten för allmänheten. Man vill nämligen försöka dölja, att de ökade statsutgifterna skola finansieras på ett sätt, som vi från arbetarsidan inte vilja vara med om. Då man nu från borgerligt håll är inställd på att öka försvarsutgifterna med så pass betydande belopp, som det här är fråga om, borde det väl i alla fall efter de deklARATIONER man gjort vara ganska rimligt, att man täckte de ökade utgifterna på det sätt, som föreslagits i regeringens proposition.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Jag undrar verkligen, vem det är som försöker blanda bort korten? Det skulle vara rätt intressant att få den frågan litet närmare belyst, och det kanske vi få, när vi få se utskottets utlåtande och därvid knutna reservationer.

Jag ber att få fästa herr Lövgrens uppmärksamhet på att vi här ha att göra med två helt olika spörsmål. Den ena frågan är: hur skola de ökade utgifterna för försvaret täckas under det närmaste budgetåret, det vill säga i riksstaten 1936/1937, som riksdagen om någon vecka kommer att fastställa? Det andra spörsmålet är: hur skola dessa ökade kostnader täckas under nästpåföljande år? Och därvid uppstår frågan om en omläggning av den direkta beskattningen. Denna omläggning kräver en mycket omsorgsfull prövning.

Den första proposition, som regeringen framlade angående omläggning av den direkta beskattningen, befanns icke vara hållbar. Det har ju finansministern själv fått erkänna. I och med att han nu kommer med en ny proposition, har han nämligen måst erkänna, att de skatteskalor, som han byggde sin tidigare proposition på, icke hålla för den påfrestning, som han anser, att vi ha att räkna med i statsfinansiellt hänseende. Därför kommer han nu med denna proposition. Det är väl i alla fall rimligt, att riksdagen på detta svarar, att

Vid remiss av propositionen nr 268. (Forts.)

denna fråga kan inte lösas i år. Vid innevarande års riksdag få vi inskränka oss till att fatta beslut om sådana skatter för det kommande budgetåret, som behövas för att balansera budgeten för 1936/1937. Därvid skall herr Lövgren finna, att vi på borgerligt håll ingalunda äro sinnade att försöka smita ifrån de ökade bördor, som omsorgen om försvaret kommer att tvinga oss att lägga på de mera bärkraftigas axlar.

Sedan ha vi den andra frågan, nämligen hur vi i framtiden skola ordna den direkta beskattningen på ett rationellt och ändamålsenligt sätt. Den frågan kan riksdagen inte lösa i år, bland annat därför att både denna proposition och den föregående ha kommit fram så sent, att det inte varit möjligt för riksdagen att ägna detta spörsmål en tillräckligt ingående prövning. Det blir, så vitt jag förstår, nästa års riksdag som får knäcka den saken. Man skall inte försöka blanda bort korten och komma och påstå, att de borgerliga partierna genom att avslå denna proposition angående en omläggning av den direkta beskattningen vilja försöka komma ifrån de bördor som försvarsbeslutet otvivelaktigt kommer att lägga på oss.

Herr **Ericson** i Boxholm: Herr talman! Jag tror, herr Anderson, att vi en var måste söka hålla oss till rätta sakläget. Det är ju ändå ganska länge sedan propositionen nr 232 framlades. Under den tid, som förflutit sedan dess, ha vi nog litet var haft tillfälle att sätta oss in i de principer, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag. Vad som här föreslås i propositionen nr 268 innebär ju mycket små ändringar av det tidigare förslaget, och denna ändring har förorsakats av de ökade statsutgifter, som särskilda utskottets förslag komma att medföra.

Efter härmed slutad överläggning beslöt kammaren överlämna ifrågavarande proposition jämte de i anledning av densamma inom kammaren avgivna yttrandena till bevillningsutskottet.

Härefter föredrogs och remitterades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts jämväl på bordet liggande proposition, nr 269, med ändrade förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, m. m.

§ 4.

Herr talmannen gav nu på begäran ordet till herr **förste vice talmannen**, som anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att på morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden näst efter statsutskottets utlåtande nr 145 uppföres statsutskottets utlåtande nr 147, statsutskottets utlåtande nr 148 och statsutskottets utlåtande nr 149 samt därefter ärendena i den ordning de stå på föredragningslistan.

Denna hemställan bifölls.

§ 5.

Föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 150, sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 4, bevillningsutskottets betänkanden nr 38, 42 och 43, andra lagutskottets utlåtande nr 54 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 84 och 85.

§ 6.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 314, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1936/1937, i vad rör pensionsväsendet;

nr 315, i anledning av Kungl. Maj:ts under vissa punkter av elfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; och

nr 316, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrad pension för sjuksköterskor med delaktighet i statens pensionsanstalt.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets utlåtande, nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 201 med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m., nr 245 angående överenskommelser med civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor om övertagande av kassornas rörelse m. m. samt nr 258 angående överenskommelse med statens järnvägars änke- och pupillkassa om övertagande av kassans rörelse m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Hallén* under 2 dagar fr. o. m. 9 juni.

Kammarrens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.31 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 9 juni.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 innevarande juni.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades åter bankoutskottets utlåtande nr 75.

§ 3.

Vidare föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster för budgetåret 1936/1937; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 4.

*Ang. lag om
skydd mot
vräkning vid
arbets-
konflikter.*

Till avgörande förelåg härefter andra lagutskottets utlåtande, nr 51, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 10 mars 1936 till riksdagen avlämnad proposition, nr 134, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan infört förslag till lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter.

I samband med förevarande proposition hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma inom andra kammaren väckta motioner, nämligen nr 650 av herr *Österström m. fl.* samt nr 654 av herrar *Brädefors* och *Hagberg* i Luleå.

Motionen II: 650 utmynnade i den hemställan, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i det genom propositionen framlagda lagförslaget, att punkterna e) och h) i 2 § erhöles i motionen angiven lydelse.

I motionen II: 654 hade föreslagits, att 1 § i lagen måtte erhålla följande lydelse:

Har arbetsgivare hos myndighet eller skiljemän framställt yrkande om vräkning av arbetstagare från lägenhet, som äges av eller över vilken arbetsgivaren förfogar, och upplyses att arbetstagaren tillhör organisation, som vid tiden för vräkningsansökans ingivande ligger i avtalsförhandlingar med arbetsgivaren, eller att arbetstagaren deltagit i strejk vid arbetsgivarens företag eller att han är föremål för lockout från arbetsgivarens sida, må sådant yrkande ej få upptagas till prövning. Ej heller må sådan ansökan upptagas till prövning, därest ansökan blivit avgiven tidigare än tre månader, efter det att uppgörelsen blivit träffad i konflikten. Denna lag skall jämväl äga tillämpning, där företagen övergått till ny ägare.

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

I sammanhang därmed hade föreslagits, att 2 och 3 §§ måtte helt utgå ur lagförslaget.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen, med förklarande att det i förevarande proposition framlagda lagförslaget icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte, med bifall till den i motionen II: 650 gjorda hemställan, för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Har arbetsgivare hos domstol, överexekutor eller skiljemän framställt yrkande om vräkning av arbetstagare från lägenhet som upplåtits åt honom på grund av hans arbetsanställning, och upplyses att arbetstagaren deltagit i strejk vid arbetsgivarens företag eller att han är föremål för lockout från arbetsgivarens sida, må yrkandet, ändå att arbetstagaren befinnes skyldig att avflytta från lägenheten, i avbidan på konfliktens avveckling icke bifallas förrän tre månader förflutit från det han i anledning av konflikten upphörde med arbetet.

2 §.

Vad i 1 § sägs skall ej gälla,

a) om arbetstagaren är i arbetsgivarens kost;	
b) om arbetsavtalet ingåtts för bestämd tid utan att viss uppsägningstid avtalats eller skall anses avtalad, samt den i arbetsavtalet stadgade tiden gått till ända;	
c) om arbetsavtalet upphört på grund av uppsägning som verkställdts före konflikten och som uppenbarligen icke äger samband med denna;	
d) om arbetstagaren befunnits skyldig att avflytta från lägenheten på grund av dröjsmål med erläggande av hyra som utgår i penningar;	
e) om lägenheten <i>oundgängligen</i> erfordras för utförande av det arbete som åvilat arbetstagaren eller för beredande av bostad åt den som utför nämnda arbete, allt under förutsättning att arbetet är av beskaffenhet att ej utan synnerlig olägenhet kunna inställas under konflikten;	e) om lägenheten erfordras till bostad åt annan arbetstagare, med vilken överenskommelse angående arbete vid arbetsgivarens av konflikten berörda företag träffats för den tid, konflikten varar, eller för bestämd tid, ej understigande tre månader;
f) om arbetstagaren, efter det hans rätt att nyttja lägenheten upphört, vägrat avflytta till annan tjänlig och på skäliga villkor upplåten bostad i orten, som beretts honom genom arbetsgivarens försorg;	
g) om arbetstagaren dröjt med erläggande av sådan ersättning som omförmäles i 3 § utöver sju söckendagar efter förfallodagen, och vad sålunda ligger honom till last icke finnes vara av ringa betydelse; eller	
h) om arbetstagaren efter konfliktens inträde genom uppenbar vanvård eller annorledes grovt åsidosatt honom såsom innehavare av lägenheten åvilande förpliktelser.	h) om arbetstagaren efter konfliktens inträde genom uppenbar vanvård eller annorledes grovt åsidosatt honom såsom innehavare av lägenheten åvilande förpliktelser eller ock stort ordningen på arbetsplatsen.

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

3 §.

För den tid arbetstagaren nyttjar lägenheten, efter det hans rätt enligt avtal upphört, är han pliktig att till arbetsgivaren utgiva ersättning. Sådan ersättning skall, där förut hyra för lägenheten beräknats helt i penningar, utgå med belopp och å tid som därutinnan kan hava varit bestämd och eljest i efterskott var fjortonde dag med belopp motsvarande hyran för liknande bostäder i orten. Kan utredning om sådan hyra ej vinnas, bestämmes ersättningen i händelse av tvist med ledning av det värde som i orten åsatts bostadsförmån av motsvarande beskaffenhet vid senaste taxering för inkomst eller förmögenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936.

B. att motionen II:654 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåandet var fogad reservation av herrar *Sigfrid Hansson, Hagman, Norman, Hage, Olovson* i Västerås, *Molander* och *Hermansson*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

A. att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas; samt

B. att motionerna II:650 och II:654 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Brädefors**: Herr talman! Jag får säga, att om grundtanken i den av regeringen föreslagna lagen kan inte från arbetarhåll sägas annat än att det är just vad arbetarna behöva i fråga om skyddsåtgärder vid arbetskonflikter. Men detta regeringens förslag gör redan i den första punkten och ännu mera i den andra det intrycket, att om lagen genomföres, såsom regeringen föreslagit densamma, blir den illusorisk till sitt ändamål. Redan första punkten i detta regeringens förslag säger, att denna lag skall endast tillämpas så långt, att tre månader efter konflikts utbrytande skall det lagliga skyddet för arbetarna från vräkningsåtgärder från arbetsgivarnas sida upphöra. Och det är väl inte någon av denna kammars ledamöter obekant, att det har funnits och kommer att finnas längre konflikter än tremånaderskonflikter, och redan i detta fall kan man säga, att enligt regeringens förslag begränsas skyddsåtgärderna till tre månader efter konflikts utbrytande, men sedan bli arbetarna lika rättslösa, som de voro förut.

Men om man sedan går till den massa undantagsbestämmelser, som ha föreslagits i regeringens förslag, får man den uppfattningen, som jag redan nyss sade, att dessa undantagsbestämmelser äro av en sådan art, att de i praktiken kunna tillämpas på det sättet, att lagen får ingen som helst betydelse såsom skyddsåtgärd för arbetarna. Se vi t. ex. på § 2 d) och g), som tala om dröjsmål med erläggande av hyran, kan ingen människa säga annat än att, om det blir en långvarig konflikt eller strejk, det blir ytterst svårt för dessa strejkande att erlægga hyran på bestämda tider. Jag skulle kunna hänvisa till en massa sådana strejkfall, där de privata husägarna ha i många fall tillmötesgått hyresgästerna, som ligga i strejk, på det sättet, att de beviljat anstånd för förfallna hyrors inbetalande, till dess konflikten varit över och tills hyresgästerna efter konfliktens slut kunnat betala resterande hyror. Men genom denna undantagsbestämmelse stadgar man, att när hyran är förfallen för den, som bor i bolagets eller arbetsgivarens lägenhet, förverkar arbetaren, därest han icke kan betala hyran, rätten att bebo denna lägenhet. Likadant är det i

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

punkten f) där man talar om att när arbetsgivaren hänvisar arbetaren till en annan tjänlig bostad, men arbetaren vägrar att avflytta dit, har han också förverkat rätten och faller alltså under vräkningsdomen. Detta kan av arbetsköparen göras till obligatoriska åtgärder. Denne skaffar en annan bostad, som han kallar för tjänlig bostad för arbetaren, och han kan också få vissa myndigheter att ge intyg på att det är en tjänlig bostad för arbetaren, även om den icke är detta. Där ha vi en annan paragraf också, som gör lagen fullständigt illusorisk.

När vi sedan komma till punkten e) i dessa undantag, må jag säga, att redan i regeringens förslag göres detta undantag i stället för att det skulle vara ett skydd för arbetarna mot vräkning till ett skydd för strejkbrytarna eller arbetsköparna eller för deras gemensamma intressen. När man talar om att arbetsgivaren kan behöva lägenheten för en annan arbetares räkning, som utför det arbete, som denne i konflikten indragne arbetare har lämnat, och att man då skall kunna vräka denne i konflikten indragne arbetare, vad är det då för arbetare, som kommit i stället för den i konflikten indragne? Jo, det är en sådan arbetare, som arbetsköparen har lyckats skaffa som strejkbrytare, och där har man gjort en reservation för strejkbrytarnas räkning redan i regeringens proposition. Enligt bostadsutredningens förslag skall arbetsgivaren visa, att lägenheten erfordras till bostad åt annan arbetare, med vilken överenskomme träffats angående arbete vid arbetsgivarens av konflikten berörda företag för den tid, arbetskonflikten varar, eller för viss tid, som ej må understiga tre månader. Skall detta kunna tolkas på det sättet, att även om inte konflikten varar tre månader så har man rätt att skaffa denna bostad åt strejkbrytare under den tid konflikten varar? Departementschefen har yttrat sig om den saken, och han ger efter och anser, att det inte kan förnekas, att det finnes vissa skäl för en sådan tankegång, som har kommit till uttryck från bostadsutredningen, att man i vissa fall verkligen behöver bostaden för strejkbrytarens räkning. Departementschefen säger bland annat, att detta kan ske, när det är fråga om sådana arbetare, som ha hand om djurens skötsel och sådant arbete. Där ger departementschefen efter men föreslår en litet ändrad lydelse och säger, att då en sådan lägenhet absolut erfordras för strejkbrytarens räkning, skall det vara skäl för att vräka den i konflikten indragne arbetaren. Lagrådet har sedan efter granskning av departementschefens förslag kommit med en viss rekommendation, på vilket sätt detta skall ske, och så har man gjort den tolkningen, att departementschefens yttrande skulle vara sådant, att man inte kunde tolka det bestämt utan att det skulle kunna ge rum för vissa tolkningsåtgärder.

Sedan komma vi till en punkt i undantagsbestämmelserna, nämligen punkten h), där det talas om uppenbar vanvård av lägenheten från lägenhetsinnehavarens sida. Det har föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition, att det skulle vara anledning till att arbetaren skulle förverka sin rätt över lägenheten, om det kunde anses, att han hade uppenbarligen vanvårdat lägenheten. Men utskottet finner, att detta är ett för mildt uttryck, och även i det fallet går utskottet efter lagrådets diktamen och föreslår en liten ändring eller ett tillägg. Och om man undersöker vad detta tillägg innebär, så ser man, att det är inte fråga endast om vanvårdande av lägenheten, utan på samma gång är det fråga om att den i konflikten indragne arbetaren har stört ordningen på arbetsplatsen. Jag tror, att kammarens ledamöter känna igen uttrycket från åkarpslagen. Vi ha tidigare haft ett förslag i denna kammare, att åkarpslagen skulle avskaffas, och det har till och med från borgerligt håll erkänts, att den är en viss klasslag, riktad enbart mot arbetarparten. Men när man i detta lagförslag inför precis samma bestämmelse som i åkarpslagen tycker jag, att det är malplacerat att

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
tala om att visst är det en klasslag, som redan tidigare erkänts och en icke önskvärd klasslag. På vilket sätt kan den i konflikten indragne arbetaren störa ordningen på arbetsplatsen? Han är ju inte på arbetsplatsen, han som är indragen i konflikten. Jo, det är på samma sätt som redan åsyftats i åkarpslagen. När en strejkande arbetare tittar på en strejkbrytare då kan det sägas, att han stör ordningen på arbetsplatsen, och då faller han under den paragraf, som ger anledning till vräkning av denna arbetare från hans lägenhet.

Vi ha i denna fråga i vår motion föreslagit en ändring av Kungl. Majts proposition, en ändring på det sättet, att man redan i 1 § talar om att det är inte endast tre månader efter konfliktens utbrytande, som arbetaren skall skyddas från vräkning, utan om det skall bli någon skyddslagstiftning för arbetarna, så måste den utsträckas att gälla under hela konfliktstiden, och därför ha vi föreslagit den ändringen, att en sådan ansökan från arbetsgivarens sida om vräkning av arbetare från hans lägenhet inte kan upptagas till prövning förr än tre månader efter konfliktens biläggande, och detta oavsett om just denne arbetare är själv indragen i konflikten eller om han står inskriven i en fackförening, vilkens andra medlemmar blivit indragna i konflikten. Därtill ha vi föreslagit, att alla dessa olika undantagsbestämmelser som jag redan har nämnt och som göra, att lagen blir endast en samling pappersparagrafer och inte något annat och således inte blir något skydd för arbetarna utan tvärtom med utskottets utformning kommer att skärpa åtskilligt i de förhållanden, som råda på arbetsplatserna vid konflikter till arbetsköparnas fördel och till arbetarnas nackdel, skulle helt och hållet avgå från lagförslaget. Jag tror, att om man skall genomföra en skyddslagstiftning för arbetarna i detta fall och om man menar, att det skall bli något verkligt skydd, måste man gå den väg, som vi ha i vår motion föreslagit.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av oss väckta motionen.

Herr **Hermansson**: Herr talman! Jag tror, att kammaren håller mig räkning för att jag inte ämnar spilla så värst många ord på vad den föregående talaren här anförde, utan att jag i stället ägnar en något större uppmärksamhet åt vad utskottet anfört i sitt utlåtande. Jag vill dock säga, att herr Brädefors tycks ha missuppfattat hela syftet med den föreslagna lagstiftningen. Regeringens lagförslag avser att hindra de arbetsgivare, som ha möjlighet därtill, att använda vräkning av arbetares familjer såsom påtryckningsmedel i arbetskonflikter. Herr Brädefors däremot propagerade för den orimliga ståndpunkten, att statsmakterna skulle skapa ett *särskilt privilegium* för alla arbetstagare, som av en eller annan anledning ha råkat i konflikt eller ligga i avtalsförhandlingar med sina arbetsgivare. Han ville för dessa arbetstagare skapa ett privilegium, som andra människor alldeles sakna, nämligen att kunna under längre eller kortare tid få bo gratis på andra människors bekostnad. Jag har aldrig hört någon arbetarorganisation framställa ett sådant krav, och vi torde inte heller få uppleva, att någon arbetargrupp kommer att göra det.

Efter detta skall jag övergå till att säga några ord om utskottets yttrande i ärendet. När man läser detta yttrande, får man det intrycket, att utskottets majoritet har sökt att efterapa ett visst enkelt cirkusnummer, som för 25 eller 30 år sedan förekom på alla billiga cirkusar och som bestod däri, att den s. k. Pelle-Jöns skulle hoppa längdhopp. Detta cirkusnummer utfördes på det sättet, att Pelle-Jöns gjorde de mest vidlyftiga förberedelser för att samla sig till en verklig kraftansträngning. Han spottade i händerna och tog sats, som om han ämnade utföra alla tiders rekordhopp. Men just när själva hop-

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

pet skulle utföras, råkade Pelle-Jöns alltid snava på en tändsticka eller på ett halmstrå och hamnade pladask på näsan i sågspånen. På samma sätt försöker också utskottets majoritet på sidan 3 i föreliggande utlåtande inbilla sig själv och andra, att man ämnar föreslå något väldigt stiligt i lagstiftningsväg och för all framtid göra slut på vräkningar som påtryckningsmedel i arbetskonflikter. Och det förefaller nästan, som om utskottet inte ens skulle vilja stanna vid vad regeringen föreslagit utan att man rent av skulle vara benägen att följa herr Brädefors ett gott stycke på vägen. Utskottet säger nämligen att »intet bör underlåtas, som kan vara ägnat att helt utesluta användandet av vräkningsåtgärder såsom stridsmedel i arbetskonflikter». Och utskottet motiverar också denna sin uppfattning, när det säger, att »för en sådan inställning talar enligt utskottets mening, bland annat, att vräkningar i samband med arbetskonflikter drabba icke enbart arbetstagaren själv utan även hans familj, att de äro ägnade att skärpa motsättningarna mellan parterna i konflikten samt att de kränka rättsmedvetandet hos vida kretsar av allmänheten». Och på denna grund säger sig utskottet vilja »tillstyrka, att en laglig reglering av ifrågavarande förhållanden nu kommer till stånd».

Men när utskottsmajoriteten sedan kommer till sidan 7 i utlåtandet, då är det också slut med den friska beslutsamheten och goda viljan att åstadkomma något verkligt skydd mot vräkning av de arbetarfamiljer, som bo i arbetsgivarens hus. Då gör utskottet precis som Pelle-Jöns på cirkus. Man nöjer sig med själva ansatsen och ryggar tillbaka för risken att behöva medverka till att i någon enda mån begränsa arbetsgivarens frihet att styra och ställa med de hus, han upplåtit till bostäder åt sina arbetare. Utskottet föreslår nämligen sådana ändringar i regeringens lagförslag, att lagen, med den utformning, utskottet givit densamma, knappast kan komma att få några verkningar alls. Det blir en lag på papperet och ingenting annat.

Det är ju huvudsakligen vid jordbruket som vräkningar på senare tid ha förekommit i samband med arbetskonflikter, och förhållandena torde väl också komma att bli desamma i framtiden. Jag vill t. ex. påminna om de vräkningar, som skedde i samband med Mörekonflikten. Det har också i det län, jag representerar, under senare år hänt, att vräkningar av lantarbetarfamiljer tillgripits i ett flertal fall. Men jag skulle gärna vilja veta, hur den arbetskonflikt vid jordbruket egentligen skall vara beskaffad, när lagen, med den lydelse, utskottet nu föreslagit, skall kunna skydda *en enda lantarbetarfamilj* från vräkning, om arbetsgivaren vill ha en sådan vräkning till stånd. Enligt utskottets förslag skall vräkning verkställas, så snart arbetsgivaren kan visa, att han träffat överenskommelse om arbete med en annan arbetstagare samt att detta avtal gäller antingen för 3 månader eller också för den tid konflikten varar. Det behövs således bara det, att en lantbrukare, som är i konflikt med sina arbetare, kan förete intyg om, att han har anställt tillräckligt många strejkbrytare och att han behöver arbetarnas bostäder för deras del, för att vräkningen skall verkställas lika snabbt och obehindrat som någonsin förut. Och när det, såsom oftast är fallet, endast gäller lokala konflikter, blir det också i varje särskilt fall ett mycket litet antal strejkbrytare som kommer att anställas, varför det också blir betydligt lättare att erhålla så många strejkbrytare som behövas. Och när arbetsgivaren sedan kan visa, att han behöver bostäderna för de nya arbetarna, så har han vräkningsdomen på de gamla så säkert som i en liten ask.

Enligt propositionens lagförslag skulle en verklig prövning av bostadsbehovet i varje särskilt fall bli nödvändig. Det föreslås ju nämligen, att undantag från vräkningsförbudet skulle göras, endast när arbetsgivaren kan visa, att han *oundgängligen* behöver bostaden för arbetare, som skall utföra arbete av

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
sådan beskaffenhet, att det *inte utan synnerlig olägenhet kan inställas* under konflikten. Med denna formulering av lagen måste myndigheterna, innan vräkning tillgripes, pröva, huruvida skäl föreligga för att bifalla arbetsgivarens vräkningsansökan. Däremot kan det knappast bli tal om någon verklig prövning av bostadsbehovet, om lagen får den formulering, som utskottets majoritet föreslår.

För övrigt är det inte heller något som hindrar, att arbetsgivaren träffar skenavtal med släkt och vänner och deras bekanta i syfte att skaffa erforderlig bevisning för att få vräkning verkställd. Vad han skall bevisa är bara att avtal träffats med en arbetstagare, som skall bo på gården, och har han bara gjort detta, kommer vräkningsdomen utan vidare att utfärdas. Om det sedan verkligen blir någon inflyttning i den tomma lägenheten, det visar sig ju först efteråt, sedan vräkningen är verkställd.

Utskottsmajoriteten erkänner också, att förslaget inte utesluter varje risk för skenöverenskommelse. Ja, det är verkligen det minsta man kan säga om den saken. Utskottets lagförslag är i själva verket så avfattat, att dess formulering formligen inbjuder varje arbetsgivare, som råkat i konflikt med sina arbetare, att träffa dylika skenavtal för att på det sättet skaffa sig rättighet att erhålla vräkningsdom på strejkande eller lockoutade arbetare och deras familjer. Det är nämligen att märka, att lagen inte heller stadgar någon påföljd av något slag för en arbetsgivare, som träffar dylika skenöverenskomelser. Jag frågade i utskottet, hur utskottets majoritet hade tänkt sig kunna förhindra dylika skenavtal, men jag fick inte något svar på frågan, och jag förmodar, att jag inte heller här i kammaren kommer att få något svar, om jag nu upprepar samma fråga.

Utskottets majoritet har vidare gjort ett annat tillägg till Kungl. Maj:ts lagförslag i syfte att åstadkomma en ytterligare uppmjukning av lagens bestämmelser. Utskottet förslår nämligen, att en i konflikt indragen arbetare, som »stört ordningen» på arbetsplatsen, inte skall åtnjuta det i lagbestämmelsen stipulerade vräkningsskyddet. Det sägs emellertid ingenting alls om vem som skall avgöra, *när* ordningen blivit störd av den, som hotas med vräkning. Är det arbetsgivaren som skall avgöra, om och när ordningen på arbetsplatsen blivit störd, eller är det de eventuella strejkbrytarna på arbetsplatsen som skola göra det? Skall det vara intyg av arbetsgivarens vänner och bekanta, eller skall det intygas av ortens polismyndighet att ordningen på arbetsplatsen blivit störd? Eller fordras det rent av, att domstolen skall avgöra den saken? Varken lagtexten eller utskottets motivering ger någon som helst upplysning om, huru det skall utrönas, om och när en viss arbetstagare har stört ordningen på arbetsplatsen. Och jag måste för min del säga, att det blir verkligt synd om de myndigheter, som skola ha till uppgift att vaka över lagens efterlevnad med de svävande och obestämda uttryck, lagen kommer att få, enligt vad som här föreslås av utskottets majoritet. Det hör vidare till saken, att om en arbetare har stört ordningen på sådant sätt, att han kan bli dömd efter någon annan lagparagraf, så får han ju sona den begångna förseelsen på annat sätt. Det är rätt och riktigt, att om en i konflikt varande arbetare gör något lagstridigt, han då straffas på samma sätt som alla andra, som göra sig skyldiga till samma förseelse. Men han bör inte ytterligare straffas genom att han och hans familj kastas ut på bar backe.

Då ändringarna i lagtexten, sådana utskottet föreslagit desamma, avse att göra den föreslagna lagen i mycket hög grad illusorisk, har jag för min del kommit till den uppfattningen, att det egentligen kan komma på ett ut, antingen utskottets förslag skulle bli bifallet eller hela förslaget skulle komma att avslås. Resultatet kommer ändå i de allra flesta fall att bli ungefär det-

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

samma. Regeringens förslag är emellertid väl avvägt och ger ett ur social synpunkt önskvärt skydd mot vräkning vid arbetskonflikter för arbetarna och deras familjer, samtidigt som detsamma tar all tillbörlig hänsyn även till husägarnas, d. v. s. till arbetsgivarnas berättigade intressen.

Jag yrkar således bifall till den av socialdemokraterna i utskottet avgivna reservationen, vilket är detsamma som bifall till Kungl. Maj:ts förslag till lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter.

Herr Österström: Herr talman! Egentligen skulle jag kunna nöja mig med att gent emot den siste talaren ordagrant anföra vad han i inledningen till sitt anförande yttrade gent emot den förste talaren i debatten, nämligen herr Brädefors. Herr Hermansson förutsatte nämligen, att kammaren skulle hålla honom räkning för att han inte spillde — som han uttryckte sig — så värst många ord på herr Brädefors. Jag skulle tro, att sedan kammaren lyssnat till herr Hermanssons anförande, skulle jag kunna räkna på precis samma nåd från kammarens sida. Förutsättningen därför borde vara alldeles densamma. Kammaren borde hålla mig räkning för att jag inte spiller så värst många ord på herr Hermansson. Det uttalande, varmed han slutade sitt anförande, då han försäkrade, att utskottet med sitt förslag avser att göra lagen illusorisk, är ett uttalande, som ju möjligen kan få passera, men nog har man tillräcklig anledning att protestera mot detsamma, utan att på något sätt göra dramatik i onödan.

Här är ju läget detta, att, såvitt jag förstår, har herr Hermansson ingenting fattat av vad som ligger till grund för utskottets förslag, som i sin tur väsentligen bygger på vad bostadsutredningen ursprungligen i detta sammanhang anført. Vi ha nämligen, när vi gått till prövning av detta problem — och det var det sista avsnittet av bostadsutredningens uppdrag — på intet sätt avsett att föreslå en lagstiftning, som skulle vara illusorisk. Vi ha tvärtom angripit problemet på det enda rimliga och sakliga sätt, varpå det kan angripas, nämligen detta, att man ville skapa en lagstiftning, som gör, att såvitt möjligt är, vräkningar äro ett avslutat tragiskt och trist skede i vår sociala historia såsom stridsmedel i arbetskonflikter. Utifrån den uppfattningen ha vi arbetat och trott oss komma till ett verkligt gott resultat, ett resultat så gott, att jag i motsats till herr Hermansson vågar säga, att vräkning som socialt stridsmedel — om utskottets förslag tages av riksdagen — är någonting som för framtiden inte kommer att äga rum i detta land. När herr Hermansson spirituellt nog liknar utskottets majoritet vid Pelle Jöns på cirkus, så kan jag naturligtvis under en förutsättning acceptera den jämförelsen. Det är ju så, att för att överhuvud taget herr Hermansson skall kunna yttra sig om denna clownteknik, måste jag förutsätta, att han varit på cirkus någon gång, och då kan han kanske erinra sig, att en verklig Pelle Jöns i regel har en partner. Skulle herr Hermansson förstå, vad jag åsyftar, om jag säger, att om vi äro Pelle Jöns, så är det någon annan som är Pelle Jöns' partner.

Herr Hermansson riktade åtskilliga frågor till oss i detta sammanhang, och innan jag går in på dem, vill jag erinra om, att herr Brädefors gent emot regeringens förslag riktat en nästan identiskt likadan kritik som den, vilken herr Hermansson i sin tur riktade mot utskottets förslag. Herr Brädefors försäkrade, att regeringens förslag också vore ineffektivt. Det komme inte på något sätt att lösa spörsmålet så, som arbetarna önska och rättfärdigheten kräver. Vad visar allt detta? Jo, det visar, att om man vill skilja ut bostadsinnehavet från de sociala stridsmedlen och renodla detta, är det utomordentligt vanskligt att finna en formulering för lagstiftningen, som täcker allt vad

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

man kan vilja. Ty det är, som herr Hermansson mycket riktigt anförde mot herr Brädefors, inte så, att det gäller att till varje pris skydda en arbetares innehav av bostad under vilka förhållanden som helst. Det gäller ju också i vissa fall att skydda arbetsgivarens rätt så, att bostadsinnehavet från arbetarnas sida inte i sin tur blir ett medel för att slå arbetsgivarna i en konflikt. Det är där svårigheten uppstår att göra en sådan avvägning, att man det ena gör och det andra inte låter. Det är detta, som vi strävat efter, och som jag tror, att man också lyckats åstadkomma.

Herr Hermanssons och överhuvud taget kritikernas mot utskottets förslag och bostadsutredningens uppläggning av problemet förnämsta anmärkning går ut därpå, att enbart den omständigheten, att arbetsgivaren visar, att han har slutit ett avtal med arbetsvilliga i händelse av konflikt, att enbart den omständigheten, att han så att säga genom ett avtal har visat detta och därför behöver bostaden för verksamheten, enbart skulle vara utslagsgivande för rätten att åstadkomma en vräkning. Ja, visst skall det vara så. Vad är det herr Hermansson och regeringen — för att nämna dem i en godtycklig ordning — vilja åstadkomma? Jo, det oerhörda, att när konflikt uppstår vid ett företag, arbetsgivaren skall nödgas gå in till vederbörande myndighet och visa icke blott, att han har andra arbetare och att han behöver bostäder åt dem, utan också dessutom, att hans vanliga verksamhet, att hans företag, överhuvud taget skall drivas. Vem är det, som skall pröva detta? Är det verkligen regeringens eller herr Hermanssons och övriga utskottsreservanterns mening, att vi skola komma fram till det tillståndet här i landet, att vi skola gå in till länsstyrelsen och visa vad det är för en verksamhet, som överhuvud taget behöver drivas? Det är en ståndpunkt, som är fullkomligt ohållbar. Är det icke nog med att jag driver en naturlig och legitim verksamhet, och att det här gäller arbete, som under normala förhållanden skall fortgå, och ett arbete, som jag måste utföra med människors hjälp? Om det uppstår konflikt mellan mig och de människor, som jag anställt för att utföra detta arbete, då räcker det alltså icke med att jag anställer andra arbetare och behöver bostäder för deras räkning, utan jag skall dessutom av länsstyrelsen få avgjord frågan, huruvida min verksamhet skall få drivas. Nej, tack så mycket! Det vägra vi verkligen att vara med om. Är det social hårdhänthet, så må det vara hänt, men vi trodde, att det var motsatsen, och att det verkligen var ett försök att ställa kyrkan mitt i byn.

Det är, som sagt, klart, att när det gäller en lagstiftning på detta område, finns det vissa vanskligheter att övervinna, som äro mycket stora. Det är givet, att man kan säga, att utskottet icke undanröjt varje möjlighet till ingående av skenavtal. Men, när är den möjligheten överhuvud taget alldeles utesluten eller möjligheten att gäcka lagstiftningen eller att försöka gäcka lagstiftningen? Vi ha räknat med att det kan inträffa sådana förhållanden. Jag är emellertid övertygad om att det icke kommer att bli så. Det är rent teoretiskt möjligt, men det är icke så lätt att sluta ett skenavtal, som man vill göra gällande, även om risken teoretiskt icke är utesluten. Jag vågar tro, att icke ens med Kungl. Maj:ts formulering skulle någon som helst risk för ett skenavtal vara utplånad. Det står näppeligen i lagstiftningens makt att åstadkomma sådana formuleringar, som till fullo täcka den risken.

Jag konstaterar till sist, att om detta förslag blir genomfört, komma — alldeles i motsats mot vad herr Hermansson trodde — inga vräkningar att bli utförda på oriktiga grunder. Det är ett avslutat kapitel, och vi behöva säkerligen icke kalkylera med att det i fortsättningen kommer att bli några oeffterrättliga förhållanden. Jag har mycket svårt att förstå, vad det egentligen skall tjäna till att, när riksdagen står i beredskap att fatta ett avgörande, som

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

dock av åtskilliga socialdemokratiska både skribenter och talare erkänts vara ett försök att hyfsa till detta problem, man blott lägger in i detta förslag möjlighet till sabotage, till orimligheter och överhuvud taget till uppluckring, som skulle göra det hela alldeles ändamålslost. Detta förslag är icke så betydelselöst, det vågar jag alldeles bestämt garantera.

Det är därför med det allra lugnaste samvete, som jag anbefaller åt kammaren att taga utskottets förslag.

Herr Holm: Herr talman! Jag instämmer med herr Hermansson däruti, att när man läser utskottsmajoritetens utlåtande och jämför detta med utskottets lagförslag och regeringens förslag, är man en brusten illusion rikare. Man hade nämligen väntat sig något effektivare. Man blev i tillfälle att vid denna jämförelse konstatera, att utskottsmajoriteten gått in för de av herr Österström m. fl. uppdragna linjerna i den av dem väckta motionen, och följden av detta synes mig bli, att lagen kommer att i sin tillämpning verka tämligen illusorisk, ity att möjligheten till vräkning för en arbetsgivare lämnas tämligen öppen.

Jag skall här i huvudsak intressera mig för lantarbetarnas ställning, därför att jag tillhör deras kår. Det talades här förra lördagen i de debatter, som då höllos i denna kammare, när frågan om jordbruksstödet gick igenom skärskärlden, att lantarbetarnas ställning skulle automatiskt förbättras samtidigt som jordbrukets läge förbättrades. Det torde tillåtas mig såsom gammal lantarbetare att säga ifrån, att vi tro icke ett jota på detta. Vi ha andra erfarenheter. Det är ju ändå så, att under de senare åren ha statsmakterna lämnat jordbruket stöd i så stor utsträckning, att jordbruket praktiskt taget blivit rätt stabiliserat. Vad ha lantarbetarna vunnit med detta? Jo, när de ha sina organisationer, ha de lyckats behålla och i någon mån förbättra sin ställning, men där inga organisationer finnas, hur är ställningen där? Det är ju ändå konstaterat, att vi i detta land ha 200 kommuner, där skogs- och lantarbetarna få draga sig fram på en avlöning av 3 kronor 20 öre om dagen och därunder, men jag vågar påstå, att lantarbetsgivarna även på dessa orter åtnjutit statsunderstöd i lika stor utsträckning som arbetsgivare, som ha organiserade arbetare. Detta bevisar ju, att arbetsgivarna ej utan tvingande skäl medgiva att vi skola få någon förbättrad ställning. Jag säger detta icke därför att jag menar, att lantarbetsgivarna äro sämre än andra människor, utan därför att det är fullt mänskligt, att så är förhållandet. Det är nog riktigt, såsom statsrådet Sköld påpekade i lördags, att ingen betalar sina arbetare mer än han är tvungen till. Gör någon det, blir han betraktad såsom en oduglig finansman och en dålig ekonom.

När vi då kommit dit, att vi se, att vi måste ha organisationen bakom oss, om vi skola komma någon vart, göra vi den iakttagelsen, att organisations-skräcken tycks ha hemortsrätt mest på landsbygden. Detta är icke att förstå så, att jordbrukarna i vad det angår deras intresseföreningar äro rädda för organisation men så snart organisationssträvandena visa tendenser att vilja flyttas över på arbetarna, är det uppenbart av ondo, oaktat det av alla talare nästan utan undantag på den borgerliga kanten i lördagens debatter betonades, att när ställningen blir bättre för jordbruket skola lantarbetarnas bord, bildligt talat, drypa av mjölk och honung. Om vi då bilda en organisation, blir det först den, som går i breschen för detta, som kommer att betraktas som varg i veum och behandlas därefter. När vi skola underhandla med våra arbetsgivare, blir det i de flesta fall en konflikt, och i denna konflikt tillkommer då vräkningsshotet. Herr talman! Själva ordet vräkning har en ganska obehaglig klang, och det kan icke bortresoneras eller med några vackra ord-

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
 vändningar bortförklarar, att när vräkningshotet tillgripes i en konflikt, tillspetsas konflikten i så oroväckande grad, att från det att det förut i stort sett varit en kontrovers mellan, å ena sidan, arbetstagarna och deras organisation och, å andra sidan, arbetsgivarna och deras organisation, överflyttas tyngdpunkten i striden till ett område, som vi väl ändå i mänsklighetens namn borde lämna okränkadt och neutralt, nämligen hemmet, familjen och det uppväxande släktet. Mig synes det senare vara det farligaste, därför att intet är så mottagligt för intryck som barnasinnets, och det kommer därför att taga med sig livet igenom dessa intryck och få en stor aversion — för att icke använda ett ändå starkare uttryck — mot den samhällsgrupp, som i en kritisk situation begått en våldshandling mot far och mor. Och icke nog därmed, herr talman! Striden riktar sig också, i och med det att vräkning tillkommer, även mera direkt mot samhället, därför att i de flesta fall de kommunala organen i respektive kommuner i görligaste mån måste skaffa de vräkta tak över huvudet.

Utskottet anför på sid. 3 följande: »De fall, i vilka vräkningsåtgärder i sammanhang med arbetskonflikter vidtagits i vårt land, hava under senare år utgjort allenast ett ringa antal, och man synes hava skälig anledning antaga, att vidtagandet av sådana åtgärder, även om särskild lagstiftning i ämnet icke komme till stånd, för framtiden skulle förekomma i än mindre utsträckning.» Ja, detta uttalande är — skulle jag tro — byggt på den lilla statistik, som återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition på sid. 19, och det är alldeles riktigt, att denna statistik pekar därhän, men därmed är icke sagt, att de beviljade vräkningar, som icke blivit verkställda, inhiberats av humanitära skäl, utan det kan mycket väl vara av andra orsaker, som gör att de icke blivit verkställda. I varje fall äro dock de vräkningar, som förekommit under de senare åren, ett tillräckligt motiv för en effektiv lagstiftning mot dylika handlingar. Jag kan, herr talman, icke underlåta att i detta sammanhang påvisa några vräkningar, som förekommit för 7 å 8 år sedan — och den tidpunkten kan väl icke betraktas såsom någon grå forntid — och som verkställts under mycket upprörande former. Det var i den riksbekanta Möre-konflikten. Det är, herr talman, ingalunda min mening att inför denna kammare åter riva upp detta sorgliga aktstycke, utan det må vara nog att säga, att Möre-bönderna då skrev ett blad i de svenska lantarbetsgivarnas historia, som de sannerligen icke ha någon anledning att vara stolta över.

Jag kan icke dela herr Österströms uppfattning om att vräkning såsom ett socialt kampmedel i detta land hädanefter är praktiskt taget ett avslutat kapitel. Jag vill i stället påstå, att vi ha ingen som helst borgen för att icke dylika händelser, som förekommo i Möre, å flera ställen kunna upprepas och komma att upprepas, om vi icke få en betryggande lagstiftning i ärendet, vilket synes mig nödvändigt.

Jag skall härmed be att få yrka bifall till den av herr Sigfrid Hansson m. fl. avgivna reservationen.

I detta yttrande instämde herrar *Eriksson* i Sandby, *Falk*, *Landgren*, *Paulsen*, *Johansson* i Hälleforsnäs, *Johansson* i Djursnäs, *Andersson* i Surahammar, *Elmroth*, *Andersson* i Munkaljungby, *Karlsson* i Munkedal och *Månsson*.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Om jag uppfattade utskottets ärade ordförande rätt, så ansåg han sig kunna garantera, att vräkning såsom socialt kampmedel praktiskt taget med den lagstiftning, som nu föreslås från utskottets sida, skulle tillhöra ett avslutat kapitel i vår historia. Om detta är avsikten med det lagförslag, som utskot-

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

tet förordar, förstär jag icke, varför utskottet avböjt att acceptera Kungl. Maj:ts proposition. Om Kungl. Maj:ts proposition antagits, hade man verkligen haft en laglig garanti mot att vräkning hädanefter uti arbetskonflikter skulle komma att användas såsom kampmedel. Är det på det sättet, att utskottet med sin lag syftar lika långt i sak som Kungl. Maj:t, kan jag icke fatta, varför man icke hellre skapat den säkrare garantien, som en lag innebär, i stället för den garanti, som kan ligga i ett yttrande av herr Österström till andra kammarens protokoll. Om man icke vill acceptera den lagtext, som är föreslagen av Kungl. Maj:t, menar man väl någonting med det. Man menar väl, att man vill lämna en större möjlighet öppen för att vräkningar även i framtiden skola kunna tillgripas. I annat fall kan jag icke se, att utskottsförslaget fyller något som helst ändamål.

Jag vill emellertid påpeka bara en sak. Det står i utskottsförslaget § 2: »e) om lägenheten erfordras till bostad åt annan arbetstagare, med vilken överenskomst angående arbete vid arbetsgivarens av konflikten berörda företag träffats för den tid, konflikten varar, eller för bestämd tid, ej understigande tre månader», så konstituerar detta ett undantag från vräkningsskydd. Vad som då skulle vara av mycket stort intresse att få veta — vi kunna tyvärr icke få veta det tillräckligt auktoritativt — är, huru de domstolar eller myndigheter, som skola pröva i dessa fall, komma att tolka ordet »erfordras». Om detta ord skall tolkas liktydigt med »behövas», blir följden den, att så fort en arbetskonflikt råder och en arbetsgivare vill ha de strejkandes eller lock-outades arbete utfört med annan arbetskraft, kan han blott anmäla detta, och därefter kan vräkning äga rum. Om ordet däremot innebär, att det skall förebringas någon bevisning, t. ex. att annan bostad icke kan anskaffas åt dem, som skola arbeta under konflikten, ja, då är det en annan sak. Jag förstär då emellertid icke alls, varför icke utskottet åtminstone velat gå så långt, som lagrådet i sitt yttrande tänkt sig, nämligen att uttryckligen säga ifrån i lagtexten, då man nu icke vill taga Kungl. Maj:ts förslag, som enligt min uppfattning är mycket bättre än både utskottets förslag och lagrådets förslag, att man borde begränsa undantaget på ett sådant sätt, att vräkningsskyddet skulle bortfalla om annan arbetare på grund av konflikten måste anställas för arbetets behöriga uppehållande och erforderlig bostad annorstädes än i lägenheten icke utan avsevärd olägenhet kunde beredas denne. Lagrådet har alltså tänkt sig, att man visserligen skulle taga den formulering, som utskottet här tagit, och som på sin tid vederbörande kommitterade föreslagit, men att man åtminstone skulle sörja för att myndigheterna skulle taga reda på om det icke någonstans i närheten fanns en annan bostad, där de, som arbetade under konflikten, kunde få slå sig ned, varigenom de, som äro invecklade i arbetskonflikten, i alla fall voro skyddade mot vräkning. Jag såg, att herr Österström nickade, när jag frågade, om den strängare tolkningen var den riktiga. Då frågar jag mig emellertid: Varför har man icke velat ge de myndigheter, som skola besluta, åtminstone det lilla stöd för en strängare tolkning, som ligger i en formulering enligt den anvisning, som lagrådet lämnar? När nu utskottet icke vill acceptera Kungl. Maj:ts förslag — och det må vara hänt — men icke heller vill taga upp lagrådets anvisning, måste då icke de myndigheter, som skola tolka denna bestämmelse, anse, att man tagit avstånd från den tanke, som lagrådet uttalat, nämligen att, om det kan beredas bostad på ett något så när rimligt avstånd från arbetsplatsen åt en arbetare under konflikten, skall man göra detta och icke gå och vräka den gamla arbetaren från hans bostad för att där placera den nya? Jag tycker i varje fall, att det är ett ganska rimligt anspråk, om denna lilla — låt mig säga — hake mot en eventuell vräkning hade införts i utskottets förslag. Ty det är väl

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
ändå icke så, mina herrar — skulle Kungl. Maj:t vara lika känslig, skulle det bli ganska besvärligt för dem, som ha hand om lagstiftningen i detta land — att man betraktar sin egen text såsom något så heligt, att den icke får röras blott därför, att man en gång i en kungl. kommitté varit med om den formuleringen. Så viktigt kan det väl ändå icke vara, utan huvudsaken är väl ändå det sakliga syfte, som man vill nå och som också erhålles, om lagen utformas så, att syftet kan nås. Det hade man mycket lättare kunna göra genom att åtminstone gå så långt, som lagrådet för sin del tänkt sig.

Jag skall icke gå in på frågan om möjligheten till skenöverenskommelser. Denna möjlighet är så uppenbar, att det icke lönar sig att förneka den. Lagrådet har ju beträffande denna sak uttryckligen sagt, att bevisningsregeln är så svår, att det blir nästan omöjligt för myndigheterna att med denna formulering överhuvud taget kunna tillämpa lagen.

Såsom utskottet har formulerat sitt förslag, blir lagen i huvudsak en moralisk lag. Det kan ju för all del vara mycket bra. Det är bara det, att när man har lugna tider, förhålla sig medborgarna visserligen jämförelsevis lojala till och med till lagar, som egentligen ha mera moralisk än praktiskt effektiv karaktär, men blir det litet mera upprörda tider, blir det litet svårare, då kommer detta lagförslag icke att lägga några allvarliga hinder i vägen för fortsatta vräkningar. Det tror jag mig kunna försäkra lika bestämt som herr Österström ansåg sig kunna garantera, att vräkningar över huvud icke vidare skola förekomma.

Jag har under min statsrådstid hindrat en vräkning. Det gällde en arrendator på en kronogård, och tack vare att det var en kronogård, kunde jag ha litet att säga till om. Det kan ju hända, att konstitutionsutskottet, om det hade vetat om saken, icke skulle ha gillat det, men det hindrar icke, att jag gjorde det och därmed hindrade en sådan socialt brutal handling, som var fullkomligt onödig. Nog finns det alltså exempel, som äro ganska färska, på att vräkningar i varje fall ifrågasättas.

Jag undrar nu, om icke andra kammaren skulle kunna vara så välvillig emot syftet med denna lagstiftning, att den biföll den kungl. propositionen. Det kan icke bli riksdagens beslut, som vi allesammans veta, eftersom första kammaren redan tagit utskottets förslag. När man emellertid har en visserligen icke i lagtext formulerad anvisning av lagrådet men i alla fall en anvisning, som lätt kan omsättas i lagtext, om man så vill, så är jag, om kamrarna stanna i olika beslut, ganska säker på att den naturliga kompromissen mellan Kungl. Maj:ts och utskottets förslag skulle komma att ligga i en formulering, som överensstämmer med lagrådets yttrande. Om detta blir fallet, har man åtminstone åstadkommit något även i lagstiftningsväg, som kan få effektivitet, om lojaliteten på denna punkt någon gång kommer att sättas på prov. Det är ju ytterst önskvärt, att så aldrig skulle behöva ske, men det förefaller mig, som om det vore ganska rimligt att sörja för att man åtminstone fick den lilla garanti, som på det sättet skulle skapas, för att lagen om vräkningsskydd icke blott skall bli en moralisk gest, varmed man enbart fördömer vräkning såsom socialt kampmedel, utan också en lag, möjlig att tillämpa, när vräkning ifrågasättes.

Herr Ström: Herr talman! När man läser första delen av utskottets motivering, märker man, att i denna del finns det något av mänsklig syn på frågan. Utskottet konstaterar, att det ur skilda synpunkter är önskvärt, att åtgärder vidtagas för att förhindra, att vräkning av arbetstagare från lägenhet, som upplåtits åt honom på grund av hans arbetsanställning, tillgripes såsom stridsmedel vid arbetskonflikt. Utskottet konstaterar vidare i denna sin inle-

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

dande motivering, att det nu icke finnes tillfredsställande skydd, och utskottet talar i fortsättningen om att de vid arbetskonflikter uppkommande förhållandena äro av sådan speciell natur, att särbestämmelser för dessa äro befogade. Det är emellertid allt, som man ger åt en sådan mänsklig syn på den föreliggande frågan, ty när man sedan går att omsätta sina vackra tankar i verklighet, blir det något helt annat.

I detta sammanhang vill jag säga, att icke heller regeringens förslag är så mycket att hurra för. Det vill visserligen förhindra vräkning men endast under tre månader. När herr Möller nyss sade, att regeringens förslag innebär en laglig garanti för att vräkningar icke i fortsättningen skola få företagas, så är det en överdrift av det uppstyltade slag, som man icke hade väntat sig från regeringsbanken. Herr Möller vet väl ändå, vilket förslag han har framlagt, och det innebär, att under de första tre månaderna får man icke vräka men väl senare. Hur kan man då komma och påstå, att detta förslag är en laglig garanti mot vräkningar i fortsättningen? Även om regeringsförslaget antages, kan man vara övertygad om att det kommer massor av vräkningar i fortsättningen, och varför? Jo, därför att om det blir en tillspetsad situation på arbetsmarknaden, som det har varit tidigare, så äro parterna med det förhandlingsväsende, som man nu har, och med de långa förberedelser, som vidtagas, innan parterna gå ut i en konflikt, på båda sidor så väl rustade, att de icke längre rida ut striden bara på några veckor. När man gick ut i småkonflikter, som mången gång kanske icke voro fullt överlagda, var det möjligt att lösa dem på mycket kort tid, men när man har haft hela det nuvarande förhandlingsmaskineriet mellan två stora organisationer och förhandlingarna ändå icke gått i lås utan det blir en strid, då kan man vänta sig en kraftmätning, som kommer att taga längre tid än den, som stipuleras i regeringens förslag. Även detta förslag är därför som sagt icke så synnerligen mycket att hurra för.

Utskottsmajoritetens förslag är emellertid av sådan karaktär, att det knappast ger något alls. Även i regeringsförslaget tar man i § 2 tillbaka till och med det mesta av det, som man ger i § 1 genom tre månaders frist. Jag behöver bara erinra om punkten c), där det talas om att första paragrafen ej skall gälla om arbetsavtalet upphört på grund av uppsägning, som verkställts före konflikten och som uppenbarligen icke äger samband med denna. Man kan alltså tillgripa maskerad lockout genom att uppsäga arbetarna före konflikten. Det känna vi ju alltför väl till hur det har gått till vid åtskilliga arbetskonflikter. Det finns också många andra hakar i denna paragraf, men det innebär i alla fall en gest utåt.

Utskottsförslaget innebär däremot knappast något alls, ty i § 2 e) sägs det, att om arbetsgivaren behöver lägenheten för arbetare, som han har träffat avtal med för den tid, konflikten varar, skall man få tillgripa vräkning. Det vet man ju, hur lätt det är att ordna den saken. Man kan ha ett maskerat avtal, ett skenavtal, man kan antedatera avtalet och allt detta, och man vet ju vilka medel som tillgripas i en sådan strid. Herr Österström sade sig också i sitt anförande vara på det klara med att det var möjligt med sådana skenavtal med dessa strejkbrytare, som man skall placera i lägenheterna istället för de ordinarie arbetarna.

Det är under dessa förhållanden icke så synnerligen mycket att få ut vare sig ur regeringsförslaget eller utskottets förslag. Skall man emellertid lagstifta, måste man ju fråga sig, vad meningen är med att föreslå riksdagen att antaga en sådan lag, som utskottet lagt fram, där man visserligen i 1 § föreslår en frist på tre månader med vräkning men sedan i de olika momenten i § 2 tar tillbaka snart sagt alltsammans, som man har föreslagit i § 1.

Nu sade herr Möller i sitt anförande, att detta vore en moralisk lag och att

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
det för all del kunde vara bra. Ja, icke kan då jag finna, att den lag, som utskottet föreslagit, kan innebära någon nämnvärd moralisk påtryckning på arbetsgivarna, och icke heller lägger man något egentligt hinder i vägen i fortsättningen för vräkningar, även om man nu skulle taga regeringsförslaget. Skall man trygga mot vräkningar, måste man därför gå längre.

Här har väckts en motion av herrar Brädefors och Hagberg i Luleå, där de ha föreslagit en annan formulering av denna lag. Jag kan för min del icke se annat än att några effektiva åtgärder icke kunna åstadkommas med regeringsförslaget och naturligtvis ännu mindre med utskottets förslag; och jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till motionen nr 654 i andra kammaren.

Herr **Hage**: Herr talman! Med anledning av den siste talarens yttrande skulle jag vilja påminna om det faktum, att riksdagen för närvarande icke har sådan sammansättning, att man kan få igenom allt, som man eventuellt skulle vilja ha igenom såväl på detta område som på en hel del andra områden. När så är fallet, brukar det parti, som jag representerar, förfara så, att man vid varje särskilt tillfälle söker få det, som är möjligt att få. Sedan man genom en viss lagstiftning slagit fast själva *principen*, är man inställd på att senare, då så är lämpligt, söka förbättra det, som man har genomfört vid en föregående riksdag.

Jag betraktar det nu föreliggande förslaget på samma sätt. Regeringens förslag kan visserligen på någon punkt ha en del bristfälligheter. Men antagligen kunna vi icke komma längre, kanske icke — såvitt man nu kan höra — ens så långt, och då är i alla fall detta förslag en god början. Därför slåss vi för förslaget. Däremot vilja vi icke hölja oss med »ära» — såsom herr Brädefors och herr Ström — genom att föra fram förslag, som äro fullständigt omöjliga att få igenom. Det är på det sättet, som jag har resonerat, och det är från den utgångspunkten, som jag ser på denna sak.

Det har här sagts, att förslaget i huvudsak berör lantarbetarna, och det är naturligtvis riktigt. Men förslaget berör även en del andra arbetstagarekategorier i städer och industrisamhällen. Jag vill nämna, att en sådan kategori som *portvakter* torde i viss utsträckning komma att beröras av denna lagstiftning. Det är numera en ganska stor kår, och — i den mån deras förmåner äro reglerade på det sättet, att de ha portvaktsbostad in natura — falla de under denna lag. Däremot gäller lagen icke sådana arbetstagare, som *hyra* sin bostad och betala *hyra* för densamma.

När man jämför arbetstagare, som hyra bostad, och arbetstagare, som ha bostad in natura, så skulle jag vilja säga, att den linje, som förfäktas av herr Brädefors, innebär, såvitt jag förstår, att man i vissä avseenden skulle ge de senare större förmåner än de arbetstagare, som *hyra* bostad och komma ut i konflikt. Vår hyreslagstiftning — eventuellt efter en reformering av det slag, som vi ha tänkt oss — är icke sådan eller kommer antagligen icke att bli sådan, att den på ett så långtgående sätt, som herr Brädefors ivrar för, kan skydda personer, som gå ut i en arbetskonflikt. Därför skulle också de arbetstagare, som det nu är fråga om, komma i en bättre ställning än de arbetstagare, som gå ut i en konflikt och ha hyrt sin bostad. Detta, menar jag, är ganska orimligt, och det är synnerligen svårt, när det gäller denna lagstiftning, att komma så långt.

Efter detta skulle jag vilja säga, att jag tycker, att herr Österströms angrepp mot min partikamrat herr Hermansson var ganska — vad skola vi säga — häftigt. Såvitt jag förstod, påstod herr Österström, att herr Hermansson icke skulle ha *förstått* vad som låg bakom detta förslag. Ja, är så fallet,

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

då få vi nog säga, att inga av oss övriga socialdemokrater ha förstått det. Vi ha emellertid åtminstone förstått saken så pass mycket, att vi inse, att meningen är, att man åtminstone skall försöka åstadkomma något rimligt skydd mot vräkning av arbetstagare, som går ut i konflikt. Vi ha då resonerat på det sättet, att Kungl. Maj:ts och utskottsreservanternas förslag innebär i det avseendet ett *bättre* skydd än det, som utskottsmajoriteten vill bereda. Att så är fallet, framgår ju av en hel del punkter och bland annat av § 2 e). Där finns ju den bestämmelsen i Kungl. Maj:ts förslag, att om vid en konflikt en arbetstagare går ut i strejk och hans bostad *oundgängligen* behövs för verkställande av ett visst arbete, kommer skyddet icke att verka, under det att motsvarande bestämmelse i utskottets förslag fått en betydligt sämre formulering.

Jag skall, för att belysa innebörden i de två förslagen, taga detta exempel med portvakterna. Om det finns en portvakt i ett hus och denna portvakt vid konflikt går ut i strid, så vore det väl icke så förskräckligt orimligt, om hyresgästerna under en tid finge undvara portvakt. Det vore då icke ovillkorligen nödvändigt att placera in en ny portvakt i bostaden och vräka ut den strejkande. Om till exempel hissen strejkar i det hus, där herr Österström bor, så händer det, att han får bekväma sig till att gå i trapporna upp till tredje eller fjärde våningen. Det är kanske litet obehagligt, det erkänner jag gärna, men herr Österström finner sig kanske i detta, så länge hissen strejkar. Då kan man väl lika väl säga, att om portvakten strejkar, är det icke så förskräckligt farligt, om man måste undvara en portvakt i huset under någon tid. Hyresgästerna och husägaren kunna troligen under en sådan strejk ordna det så, att portvaksarbetet icke fullgöres, åtminstone ej i den vanliga utsträckningen, men att hyresgästerna i huset ändå klarade sig nödtorftigt. I så fall skulle den strejkande portvakten enligt regeringens förslag få bo kvar, men enligt herr Österströms och utskottets förslag måste han väl i allmänhet flytta bort för att bereda bostad åt en annan portvakt. Han skulle alltså stjälpas från bostaden, och i och med detta hade man tillfogat denna stridande part en skada.

Herr talman! Jag skall inskränka mig till detta. Den sida av saken, som berör lantarbetarna, har ju på ett så energiskt sätt upptagits av andra talare, medan jag mera uppehållit mig vid förhållandena i städerna. Jag vill alltså säga, att även med hänsyn till de arbetstagare, som beröras av detta i städer och sammanbyggda samhällen, finns det anledning att säga, att det förslag, som utskottet har kommit med, icke är tillfredsställande, under det att det förslag, som har framlagts av regeringen, innebär en god början, som man sedan eventuellt kan bygga på för att det skall bli ännu bättre.

Från den utgångspunkten, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Brädefors: Herr talman! Herr Hermansson talade om pellejönsar vid billigare cirkus och gjorde en historia därav, men jag tycker, att herr Hermansson själv i sitt resonemang ramlade över den på golvet nedlagda tändsticken. Därtill synes det mig, att han vågade sig in på en större trollerikonst, som icke förekommer vid billigare cirkus. Han påstod, att jag icke förstått något av det som var syftmålet med de här föreslagna åtgärderna. Det har från annat håll, från herr Österströms sida, riktats samma beskyllningar mot herr Hermansson. Jag tror, att det är onödigt att försöka leka kurragömma så där och påstå, att den eller den icke förstått någonting. Det är nog så, att vi förstå, vad som är meningen med de föreslagna åtgärderna, men det är olika intressen som göra sig gällande här, vilket gör att vi förfäktat olika synpunkter i denna fråga. Jag tror, att om vi äro ärliga, måste vi säga, att vi allesam-

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
mans, även de som beskylla varandra för att ingenting förstå, verkligen ha förstått, vad frågan egentligen gäller.

När herr Hermansson vill göra gällande, att de föreslagna åtgärderna endast skulle vara skyddsåtgärder för att icke vräkning skulle användas som påtryckningsmedel vid arbetstvister, förstår jag icke, vad han egentligen menar. Menar han, att det här icke är fråga om att skydda arbetarna mot verklig vräkning, som förekommer vid arbetstvister, utan att skydda dem mot detta hot? Är det detta, som herr Hermansson menar i detta fall? Om jag förstått saken rätt, ligger det så till, att det är fråga om att skydda arbetarna mot verklig vräkning, som har förekommit och som förekommer. Har jag förstått bostadsutredningen och dess yttrande rätt, har den fattat saken på samma sätt. Om jag rätt förstått lagrådets yttrande, har det haft samma uppfattning om saken, och om jag rätt uppfattat departementschefens yttrande till det förslag, som behandlats i detta utskottsutlåtande, så har även han fattat saken på samma sätt som jag. Samma uppfattning har också utskottsmajoriteten med herr Österström i spetsen haft i denna sak.

Nu säger herr Österström, att om det lagförslag, som utskottsmajoriteten lagt fram, skulle genomföras nu, skulle vräkningar på oriktiga grunder icke förekomma vidare. Frågan gäller då, vad man anser vara oriktiga grunder. Herr Österström anser det vara riktiga grunder, att man under alla förhållanden bereder plats åt strejkbrytare vid konflikter. Detta dokument bevisar också, vad det är, som herr Österström vill försvara. Detta, att under alla förhållanden bereda bostad åt strejkbrytare, anser herr Österström och hans meningsfränder vara riktiga grunder. Men de arbetare, som träffas av en sådan vräkningsdom, de anse icke dessa herr Österströms och hans meningsfränders synpunkter innebära riktiga grunder.

Jag vill ytterligare säga, att jag förstår icke, hur herr Hermansson och även några andra från socialdemokratiskt håll ha kunnat fullständigt försvara regeringens förslag såsom erbjudande ett absolut skydd mot vräkning. Det har icke herr Hage gjort, trots att han yrkat bifall till den formulering av lagen, som regeringen föreslagit. Han har icke kunnat lämna någon sådan garanti, utan han har sagt, att det finns fel och brister i regeringens förslag.

Jag skall taga ett enda exempel för att visa, på vilket sätt regeringens förslag kan användas, om det upphöjes till lag, om man alltså antager denna formulering: »Om lägenheten oundgängligen erfordras för utförande av det arbete som åvilat arbetstagaren eller för beredande av bostad åt den som utför nämnda arbete, allt under förutsättning att arbetet är av beskaffenhet att ej utan synnerlig olägenhet kunna inställas under konflikten.» Låt oss taga ett exempel på ett arbete av denna art, låt oss taga ett skördearbete. Man kan föreställa sig, att det utbryter strejk vid en större gård i början av skördearbetet. Kanna herrarna här i kammaren påstå, att icke på detta arbete är tillämplig denna bestämmelse, att arbetet icke kan utan synnerlig olägenhet inställas under konflikten? Så kommer denna bestämmelse att tolkas, och man kommer att med denna motivering bereda bostad åt skördearbetare, åt strejkbrytare, som skaffas under skördetiden. Det är icke nog härmed. Herr Hage talade om portvakter, och det finns även andra arbetargrupper inom olika områden, som falla under denna paragraf och denna bestämmelse. Visserligen har den erhållit en lindrigare formulering i regeringens förslag än i utskottets förslag, men jag säger, som jag redan tidigare sagt, att i verkligheten blir det av herr Österström förordade utskottsförslaget av den beskaffenheten, att arbetsgivarna under alla förhållanden få rätt att bereda bostäder i sina hus åt dessa strejkbrytare på de strejkande arbetarnas bekostnad. De skola sålunda vråkas och föras undan.

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

Herr Hage sade, att socialdemokraterna icke ville taga äran från herr Brädefors och herr Ström att komma med ett sådant förslag som detta. Om det är ett oriktigt förslag, som vi framlagt, kan det väl icke medföra någon som helst ära för dem, som framlagt det, och därest det är ett riktigt förslag, som medför någon ära åt förslagsställarna, då vilja vi ingalunda förmena herr Hage och hans partivänner att taga denna ära. Vi hade varit mycket glada, om socialdemokraterna tagit denna ära från oss — (Herr Hage inföll här: ära med citationstecken). — Ja, med citationstecken! Jag tycker, att herr Hage kan sätta citationstecken eller vilka tecken som helst. Anser han det vara en ära, borde han tagit denna ära, om han är så ärelysten.

När herr Hage sedan anmälde sig som missnöjd även med regeringens förslag och framhöll, att även det hade fel och brister, sade han på något sätt urskuldande, att denna riksdag icke har en sådan sammansättning, att man kan få igenom vad som helst. Men när herr Hage konstaterar detta, vore det då icke naturligt, att herr Hage och hans partivänner åtminstone sökte få en sådan sammansättning av riksdagen genom att till de nu kommande valen försöka samla arbetarna klassmässigt, därest man verkligen ville få en sådan sammansättning av riksdagen? Nu verkar det, som om man vore rädd för att få till stånd en sådan sammansättning av riksdagen, att man kunde vidtaga åtgärder, som vore förmånliga för arbetarklassen.

Herr Hermansson: Herr talman! Efter vad som anförts av de socialdemokratiska talare, som uppträtt efter mig i debatten, skall jag inskränka mig till några korta repliker till herr Österström.

Herr Österström ansåg, att jag icke förstätt, vad som egentligen låg bakom utskottets och bostadsutredningens förslag i ärendet. Om så är så beror det kanske därpå, att det är herr Österström själv, som »ligger bakom». Det är ju nämligen han, som varit ordförande både i bostadsutredningen och i utskottet, och det är förmodligen detta, som gör saken så svårfattlig. Jag anser mig emellertid kunna göra anspråk på att känna förhållandena på landsbygden minst lika bra som herr Österström. Jag känner också mentaliteten hos en hel del av dessa lantarbetsgivare, som med stor förkärlek tillgripa vräkning vid arbetskonflikter. Och med den kännedom, jag har om denna mentalitet, törs jag säga, att jag icke anser en lag med den formulering, som utskottet föreslagit, ens komma att ha någon större »moralisk» betydelse.

Herr Österström framhöll nyss, att bostadsutredningen icke avsett att göra lagen illusorisk, utan att herr Österström och hans medkommittenter trodde, att den föreslagna lagstiftningen skulle leda till ett gott resultat. Jag vill icke påstå, och det gjorde jag icke heller i mitt första anförande, att bostadsutredningen till vad pris som helst velat göra lagen illusorisk. Men vad jag vill påstå det är, att resultatet i alla fall blir, att lagen blir i hög grad illusorisk, om riksdagen fattar beslut i enlighet med utskottsmajoritetens förslag.

Herr Österström förklarade, att han var mycket stark i tron på att lagen skulle komma att ha kolossalt stora verkningar, och han ville till och med gå i god för att det hädanefter icke skulle förekomma några vräkningar av arbetare vid arbetskonflikter. På den punkten har han ju redan blivit bemött av socialministern, och jag avstår därför från att göra något annat uttalande, än att jag på det livligaste vill understryka socialministerns synpunkter i detta avseende.

Herr Österström anförde också, att enligt regeringens förslag skulle länsstyrelserna få möjlighet att avgöra, huruvida en arbetsgivare skulle tillåtas driva sin näring eller icke. Ett dylikt påstående saknar enligt min mening allt fog.

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

Regeringens förslag lämnar tillräckligt starka garantier för att näringsfriheten icke skall råka i klämma. Den saken är klar för vem som helst, som vill läsa regeringens lagförslag och motiveringen för detsamma.

Herr Österström opponerade sig också mot mitt påstående angående möjligheten att ingå skenavtal eller rättare sagt omöjligheten att förhindra, att en arbetsgivare ingår skenavtal för att på detta sätt erhålla rätt att vid konflikt vräka en arbetare från hans bostad. Han sökte komma ifrån denna anmärkning genom att hänvisa till att skenavtal förekomma även på andra områden, och att det då icke vore så underligt, om skenavtal skulle förekomma även på detta område. Han sade vidare, att inte ens regeringens förslag komme att utesluta alla möjligheter till skenavtal. Ja, det är möjligt, att så är fallet. Emellertid är det alldeles tydligt, att möjligheterna att sluta sådana skenavtal bli kolossalt mycket mindre med regeringens förslag till lagtext än med utskottets förslag. I fråga om herr Österströms påstående, att skenavtal förekomma på alla områden, vill jag icke tvista med honom. Jag förmodar nämligen, att herr Österström talar på grund av egen erfarenhet, och om han sålunda ville ha sagt, att sådant förekommer inom de kretsar, där han själv hör hemma, så kan jag för min del icke bestrida, att så verkligen är fallet.

Herr Österström drog verkligen *en* riktig slutsats av vad jag yttrade i mitt första anförande, nämligen att jag någon gång varit på cirkus. Det är alldeles riktigt, och det var just därför, som jag också kunde göra denna liknelse mellan det omnämnda cirkusnumret och utskottsmajoritetens utlåtande. Och det är därför, som jag också kunnat uppskatta, jag höll på att säga den andliga akrobatik, som här utförts — av »cirkus Österström» — men jag menar naturligtvis den i mitt tycke något underliga logik, som kommer till synes i utskottets utlåtande.

Herr Skoglund: Herr talman! Såsom herr Österström tidigare har anført, vågar jag påstå, att det område, på vilket vi nu äro inne, är ett av de svåraste att lagstifta på. Det gäller att söka skipa rättvisa och icke skapa övermakt åt det ena eller andra hållet. Det är möjligt, att en arbetsgivare nu genom att han disponerar bostaden kan skaffa sig ett visst övertag över arbetarna i en konflikt. Men lika säkert är, att om vi gå för långt åt andra hållet, kan det medföra, att arbetarna i detta fall få ett övertag över arbetsgivaren, vilket kan försätta honom i en förtvivlad situation. Låt oss säga, att det blir konflikt och att arbetsgivaren icke förfogar över andra bostäder än dem, som bebos av de strejkande. Han kan icke bereda möjlighet åt andra arbetare att komma till gården. Vi skola komma ihåg, att han oftast icke har möjlighet att inställa jordbruksdriften eller att realisera sina djur. Inställes arbetet på gården helt och hållet, exempelvis under skörden, kommer han att därigenom tillfogas mycket stor skada. Vad vidare kreaturen beträffar, har han kanske ingen möjlighet att avyttra dem, om vederbörande organisation förklarar honom i blockad och lyckas göra den så effektiv, att ingen vågar köpa hans djur. Vi måste tänka oss, att det finns sådana tillfällen, då det måste vara möjligt för en arbetsgivare att få tillgång till en bostad. I annat fall skulle han helt enkelt utan vidare förlora allt inflytande över sin egendom.

Det är i detta svåra läge, som bostadsutredningen och utskottet sökt komma fram med någonting, som icke gör anspråk på att vara något fullkomligt eller under alla förhållanden skipa absolut rättvisa men som dock skulle medföra en så stor avspänning på detta område, att vi mycket väl borde kunna med förtroende låta det gå ut i livet.

Jag hörde herr Holms anförande. Det var buret av ett patos, vars äkthet jag icke på något sätt vill ifrågasätta utan jag tror nog, att han menade ärligt.

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
vad han sade. Men han såg för ensidigt på saken och förbisåg de svårigheter, som finnas i detta fall, samt tänkte icke på den hänsyn, som man har skyldighet att taga till arbetsgivarna.

Jag skall icke gå in på de detaljer, som man här diskuterat och som även statsrådet var inne på, men av vilka åtminstone några icke voro av så förfärligt stor betydelse. Jag vill i stället rikta en fråga till statsrådet: Är det kanske icke av större vikt och betydelse, att vi få ett beslut, bakom vilket står en enig riksdag och i vilket man uttalar önskvärheten av att bostaden icke utnyttjas som stridsmedel vid konflikter och att familjen, hustrun och barnen, så långt möjligt hållas utanför den? Ett sådant uttalande från en enig riksdag har kanske lika stor betydelse, för att icke säga mycket större betydelse, än om en lagparagraf formuleras på det ena eller andra sättet.

Det är dessa allmänna utgångspunkter, som utredningen haft, det vet jag, och det är från dessa, som jag gått med på det resultat, vartill utredningen kommit. Jag har gjort det med tvekan och — det måste jag ärligt säga — efter åtskilligt funderande, därför att jag ansett, att det förslag, som vi framlagt, var så långt gående, att man kunde ifrågasätta, om det icke innebar ett allvarligt ingrepp i äganderätten och många gånger skulle kunna vara till allvarlig skada för jordägaren. Men jag har gått med på det, och från de förutsättningar, som jag här angivit.

Jag vädjar till andra kammaren att följa utskottet. Jag tror, att om vi så göra, nå vi det resultat, som vi i huvudsak vilja nå, nämligen en avspänning på detta område.

Herr **Olovson** i Västerås: Herr talman! Jag ber om ursäkt, om jag blir nödsakad att tala några ord mot herr Brädefors. Jag menar nämligen, att det måste vara någon gräns för demagogiska utsvävningar. Därför anser jag det vara min skyldighet att inför kammaren klargöra, vad herr Brädefors motionerat om. Jag förutsätter nämligen, att icke en enda av kammarens ledamöter har herr Brädefors' motion till hands.

Herrar Brädefors och Hagberg i Luleå föreslå följande lag: »Har arbetsgivare hos myndighet eller skiljemän framställt yrkande om vräkning av arbetstagare från lägenhet, som äges av eller över vilken arbetsgivaren förfogar, och upplyses, att arbetstagaren tillhör organisation, som vid tiden för vräkningsansökans ingivande ligger i avtalsförhandlingar med arbetsgivaren, eller att arbetstagaren deltagit i strejk vid arbetsgivarens företag eller att han är föremål för lockout från arbetsgivarens sida, må sådant yrkande ej få upptagas till prövning.»

Det låter ju radikalt och är det otvivelaktigt. Men att motionera på det sättet i riksdagen kan under inga förhållanden vara till gagn för de arbetare, som man på hycklares sätt säger sig vilja gagna. Vad är det, som herrarna föreslå? Jo, helt enkelt det, att envar, som vill gå i strejk och som bor i arbetsgivarens hus, kan göra den bostaden till sin egen, så länge han vill. Ty så länge jag befinner mig i strejk, kan en vräkningsansökan icke ens upptagas till prövning. Jag kan sålunda vara anställd på en gård, till exempel. Jag har en bostad som del i lönen. Jag beslutar mig för att gå i strejk, och jag förblir i strejk. Jag vägrar absolut att träffa någon uppgörelse. Någon tvångsmedling hava vi ju ej. Så länge jag behagar befinna sig i strejk, kan en vräkningsansökan icke upptagas till prövning. Jag medger, att det är radikalt. Men på samma gång måste jag nu säga mig, att det är fullständigt meningslöst att väcka sådana motioner och påstå, att man vill hjälpa arbetarna.

Herr Brädefors säger också i sin motion, att lagen, d. v. s. regeringsförslaget, får ju mera karaktär av att legalisera arbetgivarnas rätt att kasta ut de strej-

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

kande arbetarna. Vet icke herr Brädefors, att denna rätt redan finnes? Det står en bok där ute i sällskapsrummen. Den finnes i biblioteken i flera upplagor. På ryggen står »Sveriges rikets lag». Läs den boken, herr Brädefors! Det är nyttig läsning för folk. Där kan man få reda på, att en arbetare, som bor i arbetsgivarens hus, d. v. s. har bostad som del av lönen, i samma ögonblick som han vägrar arbeta icke har rätt till någon lön: då har han därmed icke heller rätt till bostad. Om arbetsgivaren begär vräkningsdom, så finnes i detta land icke något som helst skäl att åberopa inför länsstyrelsen som stöd för att vräkningsdomen icke skall få meddelas. Det finnes intet rum för någon prövningsrätt. Men det är denna prövningsrätt i mycket hög grad, som regeringsförslaget avser att få fram. Då menar jag, att det är, med förlov sagt, herr talman, höjden av oförskämdhet att beteckna det framlagda förslaget på det sätt, som herrar Brädefors och Hagberg gjort. Det får vara någon mätta på vad man tillåter sig.

Lika gärna kunde man från herr Brädefors' sida väcka motion och föreslå, att riksdagen måtte antaga en lag, som stadgar, att när en arbetare, t. ex. en lantarbetare, går i strejk, må han omedelbart och i ett sammanhang få flytta in i herrgårdsbyggnaden.

I anledning av vad herr Skoglund hade att anföra skulle jag bara vilja göra ett påpekande. Herr Skoglunds anförande gav ju ett bestämt intryck av att han är motståndare till att vräkning användes som kampmedel. Jag tror icke, att herr Skoglund har något emot att jag säger, att det har han också tydligt givit till känna under utskottsbehandlingen. Jag bara beklagar, att han låtit locka sig med på en väg, som uppenbarligen leder till mera reaktionära resultat än herr Skoglund önskar. Herr Skoglund vill emellertid göra troligt, att för den händelse arbetarna skulle gå i strejk — jag vill minnas, att han nämnde något om kreatursskötare eller kreatursskötsel i varje fall — skulle arbetsgivaren icke kunna få bostad åt de kreatursskötare, som skulle komma i de strejkandes ställe. Då ber jag bara herr Skoglund att än en gång läsa om punkten e) i 2 §, som lyder på följande sätt i regeringsförslaget: »om lägenheten oundgängligen erfordras för utförande av det arbete som åvilat arbetstagaren eller för beredande av bostad åt den som utför nämnda arbete, allt under förutsättning att arbetet är av beskaffenhet att ej utan synnerlig olägenhet kunna inställas under konflikten». D. v. s., då skall 1 § icke gälla. Tror herr Skoglund, att det finnes någon myndighet i detta land, som kommer att göra gällande, att kreatursskötseln icke är ett nödvändigt arbete vid en konflikt? Det kommer ingen att göra gällande. Herr Skoglund kan vara fullkomligt lugn, nu som i andra fall, för kreaturen. Dem är det ingen, som syftat på.

Jag skall sluta här och icke upptaga tiden längre. Jag vill bara, för att det skall vara något roligt med i spelet, påpeka vad utskottet behagat anföra på sidan 3. Det heter nämligen där: »Utskottet hyser emellertid den uppfattningen, att intet bör underlåtas, som kan vara ägnat att helt utesluta användandet av vräkningsåtgärder såsom stridsmedel i arbetskonflikter.» Intet bör underlåtas! Ja, då måste jag ju säga mig, att då bör väl icke heller andra kammaren, icke ens utskottsmajoriteten underlåta att rösta för bifall till den reservation, som är lika med Kungl. Maj:ts förslag och till vilken jag helt naturligt ansluter mig.

Herr **Skoglund**, som nu för kort genmäle erhöll ordet, yttrade: Herr talman! Jag skulle vilja säga till herr Olovson i Västerås, att när jag nämnde om den betänkliga belägenhet, som en jordbrukare skulle kunna komma i, gjorde jag det icke med utgångspunkt från den kungl. propositionen. Jag har i denna läst det, som herr Olovson berörde. När jag talade om, vilka

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

besvärligheter utredningen hade att taga ståndpunkt till, när den skulle åstadkomma något på detta område, tänkte jag på de extrema krav, som framförts från olika håll. Herr Olovson har själv här erinrat om några av dem, då han bemötte herr Brädefors. Det var mot denna bakgrund, som jag gjorde mitt uttalande.

När herr Olovson vidare läste upp, vad utskottet skrivit om stridsmedel, vill jag påpeka, att utskottet ville utsäga, att bostadsinnehav icke skall användas som stridsmedel av någondera parten, alltså icke heller av arbetstagarerna. Vi vilja icke gå så långt, att bostadsinnehav skall bli ett stridsmedel i handen på strejkande arbetare, så att de skola kunna utnyttja det på ett otillbörligt sätt mot arbetsgivarna.

Härpå anförde:

Herr Sandström: Herr talman! När jag har avlyssnat debatten, har det slagit mig, hur stort nummer man gjort av denna lag och till vilka stora proportioner man fått upp saken. Jag vill säga som min uppfattning, att det föreligger icke något stort behov av en lagstiftning sådan som den föreslagna. Under min långa verksamhet i Norrland har jag aldrig varit med om något fall, då arbetsgivarna använt vräkning som stridsmedel i arbetskonflikter. Detta om Norrland.

De, som här talat om motiven till att frågan kommit upp, hava i åtskilliga fall dragit fram de händelser i södra Møre, som vi alla känna till. Dessa voro mycket tråkiga. Det var beklagligt, att något sådant behövde förekomma. Men jag vill säga, och det är en ganska intressant upplysning, att då dessa vräkningar i Södra Møre kommo till, hade mera än tre månader förflutit sedan konfliktens början. Arbetarna där hade sålunda icke varit skyddade genom den lag, som departementschefen här anbefallt riksdagen att godkänna.

Då utskottet haft att taga ställning till den föreslagna lagstiftningen, har man gått ut ifrån, att då detta förslag är väckt, bör icke utskottet annat än gå in för saken, just därför, att man icke har någon anledning att tillåta, att vräkning vid arbetskonflikter skall få användas från någondera sidan eller överhuvud taget skulle kunna få förekomma som stridsmedel vid arbetskonflikter. Det är därför vi tagit lagen. Men i detsamma som lagförslaget antages, måste man ordna så, att båda parterna äro skyddade för lagens verkningar. Det är därför vi företagit denna lilla ändring i 2 § mom. e). Det är för att skydda arbetsgivarnas legitima bostadsbehov.

Likaledes hava vi ändrat punkten h) för att bereda möjlighet att få sådana element, som åstadkomma oroligheter och störa ordningen på arbetsplatserna, avhysta från deras lägenheter.

Det är på de punkterna vi sökt säkerställa, att denna lag icke skulle få missbrukas. Jag tror icke, att det föreligger någon fara för att, om vi taga lagen i utskottets formulering, riksdagen skulle behöva ångra ett sådant beslut.

Här har av flera talare framhållits, att man skulle komma att missbruka bestämmelserna i 2 § mom. e), så till vida att arbetsgivarna skulle kunna genom upprättande av skenavtal få förevändning för att hos länsstyrelsen begära vräkning av vissa arbetstagarer. Jag tror, att jag kan säga, att de, som kommit fram med en sådan sak, hava i själva verket, som man brukar säga, målat hin på väggen. Jag tror icke, att man behöver hysa den ringaste farhåga för att någon vill uppgöra ett sådant skenavtal. Det skulle bli va be-
drägligt förfarande. Icke vill någon utsätta sig för repressalier för sådant!

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
Således tror jag, att jag kan försäkra, att möjligheten att man skulle få riskera skenöverenskommelser, den möjligheten föreligger icke.

Herr talman! Jag skall icke uppehålla tiden mera, utan jag ber att få instämna med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag.

Herr Ström: Herr talman! Jag begärde ordet närmast med anledning av ett par uttalanden av herr Olovson i Västerås. Men innan jag ingår på detta, skall jag med några ord bemöta herr Hages vanliga försvar i kammaren. När herr Hage skall försvara andra lagutskottets utlåtanden, har han ju en punkt, som återkommer ständigt och som jag hört under alla de år jag tillhört riksdagen. Det är, att vi icke kunna komma längre, och då är detta ett bra förslag. Ja, men, herr Hage, om nu herr Hages partivänner i första kammaren, där man har tagit utskottets förslag, skulle tillämpat den där regeln, då skulle icke de reserverat sig för regeringens förslag utan gått med på utskottets för att de kunde icke komma längre. Det går icke att fortsätta med detta. Om andra kammaren avslår denna reservation, brister det också i logiken och bevisföringen från herr Hage. Ty då kunna vi icke komma längre än utskottet. Då är det följaktligen också felaktigt, som herr Hage går ut från, att denna reservation är den enda; men komma vi med något annat, som avviker från denna, då kan man icke betrakta det som allvarligt menat enligt herr Hage.

Nu är det ju tydligt, att väderleken växlat litet. Det kunna vi erfaras. När herr Hage i fjol utdömde en av mina motioner som en liten demonstrationsmotion, då var det dåligt väder. Men i år var det solsken, ty nu steg han upp och talade om, att andra lagutskottet och till och med riksdagen kunde enhälligt bifalla en utredning i överensstämmelse med denna motion. Efter det hade jag åtminstone tänkt, att det här gamla argumentet skulle kunna stoppas i bakfickan och att man icke skulle komma i dag och tala om, att det är demonstration, allt som går längre än herr Hage i Luleå vill. Men vad herr Hage i Luleå satt sitt namn under är icke demonstration längre. Även om riksdagen inte godtar det, är det så långt man kan komma i riksdagen. Vi hava tröttnat på dessa argumenteringar. Vi vilja hava en saklig behandling av frågorna. Då duger det icke att komma med denna innötta läxa år efter år.

Beträffande herr Olovsons uttalande var det — som vanligt, kan man säga, man väntar knappast mera från det hållet — höjden av »oförskämndhet» enligt hans förmenande att väcka sådana motioner. Det var »fullständigt meningslöst» att göra det. Vad är det för meningslöst i att gå längre än tre månader i humanitet? Vem är det, som sagt, att gränsen går där och att man icke skall gå längre än att man skall visa humanitet i tre månader? Men när det gått en vecka till, är det slut med humaniteten. Då får man vräka. Nu är det, som det omvitnats, så, att om man vid den elakartade arbetskonflikten i Södra Möre hade haft regeringens lagförslag genomfört, kunde man hava vräkt varenda arbetare! Det är i överensstämmelse med regeringens, herr Olovsons och herr Hages förslag! Ändå hava de motiverat sitt lagförslag med, att det skett sådana övergrepp, som förekommit där nere. Vi, som icke absolut hålla på, att om herrar Olovson och Möller sagt tre veckor skall det vara tre veckor och icke en månad, vi, som icke hålla på, att det är den absoluta sanningen, om de fastställa en viss gräns, vi förbehålla oss rätten att fastställa de yrkanden, som vi anse rimliga från vårt håll, utan att det av herr Olovson skall stämpas som »höjden av oförskämndhet» att göra något sådant. Det tillbakavisa vi på det bestämdaste. Vi tillbakavisa ett sådant försök att ständigt göra gällande en dylik sats.

Herr Olovson hänvisar sedan till, att i utskottets motivering står det, att

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)

intet bör underlåtas för att förhindra vräkning i arbetskonflikter. Har man slagit fast detta, får man väl icke nöja sig med ett förslag till lag, som säger, att man får vräka dem när och hur som helst efter tre månader. Då har man icke följt den gyllene regel det här var fråga om.

Så sade herr Olovson i Västerås, att det är så, att om vi skulle få vår vilja igenom, betyder det, att de strejkande kunna hava sin bostad — jag minns icke om han sade i evig tid eller hur länge som helst. Men det är ändå så, herr Olovson, att det finnes ingen konflikt, som pågår hur länge som helst. De lösas ju. Framför allt pågå de icke i evig tid. Det blir ändå på det sättet, att de bliva lösta, även om man icke löser dem precis efter tre månader.

Jag vet, att vi haft elakartade hyreskonflikter i Göteborg, där man tagit ut vräkning på tusentals familjer. Jag minnes, huru vi fingo en sådan konflikt något före den 1 oktober. Det var en sådan där tremånadersbegränsning, icke lagligen, men det tog så lång tid, innan man hann få klart med formaliteterna. Dagarna före jul hade man klart med vräkningsförsöken på 1,200 familjer. Jag tycker, att det varit en underlig humanitet, om det inträffat på exempelvis arbetsmarknadens område, att konflikten utbrutit vid det tillfället, jag nyss nämnde, och att man dagarna före jul skulle få lov enligt detta lagförslag att vräka låt oss säga 1,200 familjer, kasta ut kvinnor, småbarn, spädbarn, därför att i lagen var det föreskrivet, att detta skulle kunna ske.

Det är icke höjden av oförskämndhet, herr Olovson, att reagera mot sådant och kräva en bättre lagstiftning, utan vad vi i stället borde inrikta oss på är att se till att skapa politiska möjligheter, om sådana nu saknas, för att åstadkomma en lagstiftning, som skyddar dessa människor. Men det går ju icke, om man går ut och kallar andra grupper inom arbetarrörelsen för marodörer, d. v. s. löst krigsfolk, som strövar omkring — enligt Nordisk familjebok — och brandskattar befolkningen på livsmedel och litet av varje. Det skulle alltså ha litet med kohandel att göra, men som det förmodligen icke finns något att ta, sedan de andra kohandlarna tagit sitt, tror jag icke det finns anledning att ställa saken på sådant sätt, om man vill uppnå resultat; och det kanske vore önskvärdare, att man sade, om man nu röner motstånd: att er motion går så långt att den icke kan biträdas, men vore det möjligt att biträda den, skulle vi kunna gå med på den. Det är bättre än att svara, som herr Olovson, och säga, att ett sådant yrkande är »*höjden av oförskämndhet*». Det måste jag på det bestämdaste reagera emot, och jag vidhåller vårt förslag om bifall till den av herr Olovson så utmalade motionen.

Herr Österström: Herr talman! Då genom hela debatten i hög grad gjorts gällande från olika håll, att detta ämne är föremål både för oförstånd och missförstånd på ett sätt, som jag tror man mycket sällan får bevittna i en riksdagsdebatt, kan jag icke neka mig att ge ett ytterligare bidrag till belysning av hur många missförstånd eller hur mycket oförstånd, som hopats här.

I ett avseende förstod jag nämligen icke heller herr statsrådet. Det var när herr statsrådet i slutet av sitt anförande framhöll, att han hade, till stor del tack vare sin ställning som departementschef, lyckats hindra en vräkning, som varit ifrågasatt på en kronogård. Det, sade herr statsrådet och vände sig icke mindre till mig än till hela kammaren, visar med ett färskt exempel, att det gäller en realitet. — Ja, för all del, men icke kan väl detta på något sätt, herr socialminister, anföras emot utskottet, emot bostadsutredningen eller mot reservationen eller någon annan. Även om dessa vräkningar icke äro så allmänt förekommande, dess bättre, så äro de en realitet och ha varit det. Men det är för att råda bot däremot som detta förslag har framkommit. Vad herr

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
statsrådet anfört kan icke anföras på något sätt för att visa, att vi icke skulle ha förståelse för denna sak.

Så säger herr statsrådet, att om det nu är, som utskottsmajoriteten framhåller, av utomordentligt stor betydelse att intet underlåtes för att för framtiden hindra sådana tråkiga och irriterande historier som vräkningar, är det väl skäl i att utskottet ändå går in för Kungl. Maj:ts förslag; det vore väl ett sätt att få detta kapitel avskrivet — därmed turnerade herr statsrådet en formulering, som jag hade använt i mitt anförande. Javisst, men det är ju icke alldeles betydelselöst, huru kapitlet avskrives. Det är klart, att herr Brädefors och herr Ström ha naturligtvis rätt, när de säga, att det verkligt effektiva sättet att bli kvitt vräkningar i arbetskonflikter är att helt enkelt förbjuda dem — det är klart, att det är effektivt. Det är alltså, som herr Olovsson sade, att om en konflikt utbryter, tillförsäkras man helt enkelt arbetarna rätten till bostad. Det är effektiv politik. Men den vill ju icke herr statsrådet vara med om, den vill ju ingen vara med om, utom dessa herrar som förfäktat den meningen, och vart kommer man då? Jo, att man måste ge ett relativt skydd; man kommer aldrig längre. Ett absolut skydd kan man icke ge, det blir alltid ett relativt skydd.

Och jag tror mig kunna säga, som en sammanfattning av debatten, att alla ansträngningar, både från herr statsrådets sida och från hans vänner inom utskottet, icke kunnat leda till att det visats, att Kungl. Maj:ts förslag därvidlag verkligen är bättre än utskottets. Det är visserligen sant, att med ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag skulle åtskilliga svårigheter hopas vid bedömningen av när åtkomsten av bostaden från arbetsgivarens sida är legitim, men det innebär icke, att arbetarnas rätt skulle bli på ett verkligt sätt bättre tillgodosedd än med utskottets förslag, eller att man vunnit det syfte, som här borde vara det bestämmande och alldeles säkert är gemensamt, både för herr statsrådet och utskottsmajoriteten.

Jag skall med ett par ord försöka visa detta. Herr statsrådet frågade: varför har icke utskottet gått in för att använda sig av det uttryckssätt, som föreslås av lagrådet, att bostaden skall få disponeras av arbetsgivaren, om annan bostad icke utan avsevärd olägenhet kan anskaffas. Ja, vad ger nu en sådan formulering enligt herr statsrådets mening? Det blir, när saken drages inför länsstyrelsen, en omdömesfråga. Även om man godkände herr statsrådets önskan om denna formulering, skulle länsstyrelsen sätta sig ned och pröva: kan annan bostad anskaffas utan avsevärd olägenhet? Vad är avsevärd olägenhet? För mig är det en mil, för en annan en halv mil, för en länsstyrelse två mil, för en annan länsstyrelse en fjärdingsväg. Vad tror herr statsrådet man verkligen vunnit för garantier med ett dylikt uttryckssätt? Precis det samma vinner man med den formulering, som utskottet har gått in för. Så är det, och det behöver icke herr statsrådet tvivla på, även om jag i det fallet icke är någon auktoritet. Herr statsrådet har också rätt i, att ordet »erfordras» skall tolkas så, att om annan bostad finns, så skall icke den bostad, som arbetsgivaren gör anspråk på, om han gör det, sägas vara behövlig. Det är så ordet skall tolkas. Och när då ett mål förekommer med påståenden och med bestridanden — ty detta är ju, som herr statsrådet väl vet, en fråga om bevisning, det är ju en sak, där arbetsgivaren skall göra ansökan hos den exekutiva myndigheten och visa med något skäl, att han behöver bostaden och visa, att han har ett avtal, vars beskaffenhet länsstyrelsen prövar — vore det väl märkvärdigt, om icke därmed alla de garantier, som överhuvud kunna vinnas inom rimliga gränser, äro vunna. Herr statsrådet kan vara övertygad om, att i synnerhet arbetarna, som skulle bli utsatta för ett avhysningsförfarande, icke underlåta att penetrera målet och ge in till länsstyrelsen all den

'Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
motbevisning, som de i sin tur kunna åstadkomma. Och det hela blir, som bostadsutredningen också mycket riktigt i hela sin motivering på ett utförligt sätt ådagalägger, en bevisningsfråga helt enkelt.

Det är därför som jag vågar påstå, att Kungl. Maj:ts förslag och vårt förslag äro överensstämmande, när det gäller den verkliga effektiviteten, och det är därför, jag heller icke kan anbefalla kammaren att trots det bestickande resonemang, som socialministern drev, ansluta sig till tanken att här göra ett försök med sammanjämkning, som i alla avseenden är ytterligt oviss. Jag tror, att det är fastslaget icke minst genom det vittnesbörd, som givits om t. ex. huru Mörekonflikten, om den varit aktuell, skulle ha avvecklats i det avseendet enligt regeringens förslag. Det har visats på många punkter, att regeringens förslag icke ger något absolut skydd och kan icke ge det, och det är icke avsikten därmed, utan det är fråga om ett rimligt och relativt skydd, och därför sitta Kungl. Maj:t och vi i samma båt i detta avseende, och utskottets formulering är icke i något avseende mindre socialt vidhjärtad än den vartill Kungl. Maj:t för sin del velat anbefalla riksdagen att ansluta sig.

Dessutom måste jag påtala en förvirring, varom redan gjorts anmärkning från herr Ströms sida. Härvid vänder jag mig just emot min ärade vän herr Hage. Det är dock ganska egendomligt, att han som reservant till utskotts-betänkandet anför, att med ett bifall till regeringens förslag skulle erforderligt skydd beredas arbetstagarna för hemmen under pågående arbetskonflikt. Här i kammaren säger nu herr Hage, som han uttryckte sig, att detta är en god början. Men vad är då enligt herr Hages mening det slut, vartill man avser att komma? Det vore ganska intressant att få veta detta. Om regeringsförslaget är en god början, vart syftar egentligen herr Hage och de som tänka lika med honom? Vad är den nästa etappen? Är det den som representeras av herrar Ström och Brädefors?

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande, herr talman.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Det kan, såvitt jag förstår, icke behövas någon längre utläggning denna gång av undertecknad. Men jag måste erkänna, att även om många häpnadsväckande ting hända i våra tider, så var det ändå mycket överraskande att höra, att utskottets och regeringens förslag i själva verket voro lika i fråga om effektivitet. I så fall förefaller det mig mest vara kläffingrighet av utskottet, då det har intresserat sig för att göra en ändring i Kungl. Maj:ts förslag. Det var väl under sådana förhållanden fullständigt överflödigt.

Emellertid är det naturligtvis på det sättet, att dessa förslag icke alls äro lika. Det är, jag skulle vilja säga, en mycket stor skillnad uti effektiviteten mellan utskottets förslag och regeringens förslag. Regeringens förslag begränsar rätten till vräkningsskydd ganska energiskt genom att förklara, dels att innehavet av bostad skall vara förutsättningen för arbetet, och dels att arbetet skall vara av den beskaffenhet, att det ej utan synnerlig olägenhet kan inställas under konflikten. Det betyder alltså, att endast för vissa sorters arbete kan man under arbetskonflikt påräkna den i konflikten indragnes bostad, om man anställer andra arbetare. Om man däremot för andra sorters arbete anställer andra arbetare, kan icke den, som innehar bostaden, vräkas, icke ens om bostaden behövs för de andra arbetarnas del med hänsyn till svårigheten att skaffa bostad.

Det är ju alltid farligt att bevisa för mycket. Och jag tror mig lugnt kunna säga, att herr Österström bevisade, låt mig säga det dubbla mot vad utskottets förslag faktiskt betyder. Men det är en annan sak. Jag har ju ingen anledning i och för sig att strida längre för regeringens förslag; det har

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
redan fallit genom första kammarens beslut, och det kan i varje fall icke genomföras vid denna riksdag. Varför jag tagit i en smula energiskt är för att åtminstone få något kriterium till ledning för myndigheterna, då de skola bedöma, huruvida lägenheten erfordras eller icke. Jag är fullt medveten om att det kanske är mycket sällan lagskrivare ställas på så svårt prov att göra en riktig lagtext, som det här gäller. Och bostadskommitténs ledamöter ha otvivelaktigt gjort sitt bästa, men jag kan icke säga, att de lyckats. Det var åtminstone Kungl. Maj:ts mening, att de icke lyckats göra en lagtext, som täckte vad man önskade få fram. Då gjorde Kungl. Maj:t om den. Denna lagtext gillade icke lagrådet, bland annat därför, att den icke ansågs vara opartisk, en sak, som jag kanske icke i detta sammanhang behöver gå närmare in på, eftersom det är lagrådets sak jag i denna stund förfäktar och icke Kungl. Maj:ts. Men lagrådet säger, att kommitténs lagtext icke är bra, bl. a. därför att där icke finns någonting, som skapar någon regel för bevisning. Jag måste säga, att även om jag icke ofta är överens med lagrådet, så tror jag, att lagrådet på den punkten är bättre auktoritet än herr Österström och hans kommitté. Ty nog känner lagrådet till vad som kräves ur processrättsligt synpunkt i detta land, om en lagtext skall tolkas av en myndighet. Och jag tror, uppriktigt sagt, att just då det gäller sådana lagtekniska råd, har man all anledning taga hänsyn till vad lagrådet anför. Emedan man har skärpt faran därigenom att utskottet icke vill taga hänsyn till vad lagrådet påpekat, står man nu den risken, att myndigheterna, om detta blir riksdagens beslut, komma att förklara, att riksdagen ju icke alls har avsett att taga någon hänsyn till, huruvida det inom rimlig räjong finnes bostad eller icke. Om riksdagen hade önskat detta, hade den följt lagrådets anvisning att skriva ut det i lagtexten.

Hela min argumentering går alltså ut på att åtminstone få fram detta. Och jag upprepar: ens egna barn, det veta vi, äro ju alltid de bästa och vackraste och de käraste, men icke är det väl så förfärligt farligt ändå, om det skulle ske någon rubbning i den lagtext, omkring vilken kommittén enat sig, utan man skulle väl med jämnmood från herr Österströms sida kunna taga en eventuell korrigerering. Det är minsann mycket bättre lagskrivare än han, som fått finna sig i att en lagtext kunnat bli korrigerad i en annan instans. Det skulle väl icke behöva vara så förfärligt svårt att smälta.

Jag ställde den frågan i mitt förra anförande: det är väl i alla fall så, att det finns någon mening i detta att utskottet till varje pris vill ha sin egen formulering? Herr Österströms anförande nu skulle snarast bekräfta, att det icke finns någon mening i utskottets förslag. Det innehåller ingen särskild mening, utan det är bara så, att man tycker bättre om att säga det på detta sätt än på det sätt, som rekommenderas i det andra av de projekt, som på denna punkt ifrågasatts. Jag måste för min del vidhålla, att denna text är riskabel. Jag går avsiktligt icke in på frågan om skenavtal, men herr Österströms så energiska hävdande av att den lagtext, som föreslås från utskottets sida, är tillfredsställande, gör, att jag icke kan underlåta att på den punkten säga ett par ord. Här står: »Om lägenheten erfordras till bostad åt annan arbetstagare, med vilken överenskommelse angående arbete vid arbetsgivarens av konflikten berörda företag träffats för den tid, konflikten varar — — —» etc. Här står faktiskt ingenting annat än att en överenskommelse skall vara träffad. Det står ingenting annat än att, om en överenskommelse är träffad och den eventuellt skulle komma att träda i kraft, så kan den nya arbetaren behöva en bostad, och då bortfaller vräkningsskyddet för den, som befinner sig i konflikt. Jag måste säga, att när det finns bättre text, så kan jag icke anse, att man skall på detta ytterligt halsstarriga sätt vidhålla en text,

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
som icke fyller det ändamål, man själv proklamerar såsom lagens. Ty det är alldeles uppenbart, att denna lagtext icke gör det.

I detta sammanhang kan jag kanske säga ett ord till herr Skoglund. Han menade, att det är betydelsefullare med ett enhälligt riksdagsbeslut på denna punkt än huru en särskild paragraf är formulerad. Såvitt jag förstår kan det anses konstaterat, att vi ha en enhällig riksdag bakom det kravet, att vräkningen icke mera skall vara ett kampmedel i de sociala konflikterna. Man skall icke bara proklamera denna enhälliga mening, utan man skall också genom en riktig formulering av lagbestämmelsen skaffa respekt åt densamma. Att man skulle kunna sätta emot varandra de två önskemålen att man är enhällig och att man bör ha en ordentlig lagtext, det få herrarna ursäkta, att jag absolut icke kan förstå. Jag skall icke säga annat, än att hela den argumentation, som här förts, enligt min mening ganska klart visar, att det vore lämpligt, om man kunde åstadkomma en sammanjämningslinje mellan första och andra kammarens beslut. Den ger sig på grund av vad som förekommit faktiskt av sig själv.

Herr Brädefors: Herr talman! Jag lyssnade ganska intresserat på herr Olovson i Västerås, när han här upplyste kammaren om vad jag hade föreslagit i min motion. Eljest vet jag nog vad jag föreslagit, men det var intressant att höra, huru herr Olovson i Västerås uppfattat detta. Han kom till den slutsatsen, att jag hade föreslagit förbud mot vräkning av arbetare vid konflikt. Ja, det visste jag själv, och det har jag tidigare här i kammaren sagt, att jag föreslagit. Men herr Olovson sade också, att det var höjden av oförskämndhet att föreslå sådana skyddsåtgärder. Ja, det är det naturligtvis från herr Olovsons synpunkt, och jag tror också, att herr Österström innerst inne är anhängare av den uppfattningen, att det innebär en oförskämndhet att föreslå ett absolut skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. Herr Österström har talat om, att han icke vill vara med om ett sådant, utan endast ett relativt skydd, och detta är herr Österström, liksom vem som helst av de borgerliga här i kammaren, med på. Men då herr Olovson vidare säger, att detta vårt förslag skulle innebära, att vi skulle vilja, att när en strejk utbryter, så skulle de strejkande få flytta in på herrgården, så vill jag säga det, att så länge som herrgårdarna ha sådana försvarsadvokater i den svenska riksdagen som herr Olovson i Västerås, så länge behöver han icke vara rädd för att de strejkande flytta in i herrgårdarna.

Herr Olovson i Västerås: Herr talman! Jag begärde ordet för att bemöta något av vad herr Ström och herr Brädefors skulle komma att anföra. Sedan jag lyssnat till de djupsinniga talen har jag emellertid kommit till den bestämda uppfattningen, att jag icke med ett ord behöver sysselsätta mig med de två herrarna. Jag vill bara erinra därom, att vad jag betecknade som en oförskämndhet det var herr Brädefors' omdöme om regeringens förslag. Det är det enda jag vill rätta. Det andra var så till den grad meningslöst och hade så litet med mitt anförande att göra, att det icke ens är någonting att bemöta.

Herr Hage: Herr talman! Herr Österström frågade mig, vart jag ville komma med mitt förslag, när jag sade, att det regeringsförslag, som här föreligger, är början till en lagstiftning på detta område. På den frågan vill jag bara svara, att det vet nog herr Österström lika väl som jag, att när man sysslar med social lagstiftning, så kan man i allmänhet icke i första hand vid framläggandet av ett nytt lagförslag åstadkomma en verkligt fullkomlig lag. Därför är man naturligtvis i allmänhet inställd på att man, efter hand som erfarenhet vinnes, har möjlighet att förbättra lagen. Jag menar alltså, att det lag-

Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)
 förslag, som här föreligger, är en rimlig och lämplig utgångspunkt för eventuella förbättringar. Och skulle dessa förbättringar, såsom herr Österström fruktar, gå för långt, så har ju alltid herr Österström majoriteten på sin sida för att mota förbättringarna. Det innebär sålunda ingen särskild fara att taga detta förslag, då herr Österström alltid har möjlighet att sedan dirigera de eventuella krav på förbättringar, som kunna framkomma.

Sedan skulle jag vilja säga ett ord till herr Ström. Han gjorde gällande, att eftersom även vårt förslag icke hade någon utsikt att gå igenom i riksdagen, fanns det ingen särskild anledning att framställa detta förslag såsom någonting, som det skulle vara angeläget att slå vakt om. Då kunde man lika väl gå med på det längre gående förslaget som herr Ström yrkat bifall till. Härtill vill jag gemäla, att Kungl. Maj:ts förslag är dock så avpassat och så utformat till hela sin läggning, att det borde finnas möjlighet att få det igenom, under det man om det förslag, som herr Ström yrkat bifall till, måste säga, att det redan från början är förolyckat; det finns *ingen* möjlighet i världen att få det igenom.

Det är från denna utgångspunkt man alltjämt kan ha anledning yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Österström: Herr talman! Jag ber om ursäkt, men jag måste med anledning av herr statsrådets anförande säga ett par ord — jag tänker icke ingå i polemik mot honom, eftersom han är frånvarande — men jag måste fästa kammarens uppmärksamhet på vad som är kärnpunkten till sist i det som skiljer regeringen och oss andra. Jag har icke sagt, att regeringens förslag och utskottets förslag äro lika. Jag har talat om effektiviteten, men förslagen äro mycket olika åtminstone i ett avseende, och det är därutinnan, att enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle länsstyrelserna, de exekutiva myndigheterna, komma att få pröva behovet av arbetskraften i ett visst givet fall. Det anser jag vara att på ett fullständigt odrägligt sätt förvandla eller rättare sagt försvåra den uppgift som länsstyrelserna nu ha, och jag vet icke i vad ställning de skulle komma, om de skulle få den uppgiften att i dylika intrikata fall träffa ett avgörande. Jag tror, att det är skäl att varna för att beträda denna väg, och det är icke alldeles utan skäl som herr Skoglund framhöll, att vad som här är ganska väsentligt är den omständigheten, att man står enig om principen och också kring en formulering av lagen, som enligt vår mening kommer att för framtiden förhindra upprepande av de tragiska historier, som ha varit föremål för denna kammarens överläggning nu så länge.

Herr Ström: Herr talman! Endast en enda replik. Här har av herr socialministern konstaterats, att alla i kammaren äro eniga om att vräkningar i arbetskonflikter icke böra förekomma. Varför föreslår då utskottet att sådana skola få ske, och varför föreslår utskottet och herr Möller, att sådana vräkningar skola få ske efter tre månader? Ty det är ju innebörden av regeringens förslag. Om kammaren är enig om att inga vräkningar skola förekomma, då följer att de motioner som säga, att inga sådana få förekomma, böra bifallas, men i och med ett bifall till regeringens eller utskottets förslag beslutar kammaren en lag, som exempelvis ger Södra Mörbönderna laglig rätt att verkställa sådana vräkningar, som de verkställde nyligen och som upprörde hela det arbetande Sverige. Är det en ståndpunkt för en socialdemokrat i dag, så kunna vi i varje fall icke anse, att denna ståndpunkt är tillfredsställande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o) bifall till yrkandet om godkännande av det lagförslag,

[*Ang. lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. (Forts.)* som innefattades i motionen II: 654; och förklarade herr talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid av herr Hermansson, i följd varav herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna nu förklarades hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen äskade likväl herr Ström votering, i anledning varav efter given varsel nu upplästes och godkändes en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående andra lagutskottets utlåtande nr 51 antager den vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om godkännande av det lagförslag, som innefattas i motionen II: 654.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan propositionen för huvudvoteringen, som efter given varsel nu upplästes och godkändes, erhöll följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utskottets berörda utlåtande fogade reservationen.

Efter det kammarens ledamöter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 101 ja och 99 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 5.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen i riksdagens andra kammare och de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslitjänstemän och vaktbetjäning, den 8 juni 1936.

S. D. Beslöto herrar deputerade att förordna kanslisterna hos kammaren N. G. H. Julin och F. Klason att från och med denna dag till riksdagens slut vara stenografer hos kammaren samt juris kandidaten G. A. H. Titz att under

samma tid uppehålla den ena av de sålunda ledigblivna kanslisttjänsterna hos kammaren.

Åt herr talmannen uppdrogs att ombesörja att de med den andra kanslisttjänsten förenade göromålen bleve på lämpligt sätt bestridda.

Som ovan
In fidem
Per Cronvall.

§ 6.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från konstitutionsutskottet:

nr 321, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunal fondbildning m. m.; och

nr 322, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 20, 96 och 101 regeringsformen;

från statsutskottet:

nr 312, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande avlöningsreglementen för nyreglerade verk; och

nr 313, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av anslag av automobilskattemedel m. m. jämte i ämnet väckta motioner; samt

från jordbruksutskottet, nr 320, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets utlåtanden:

nr 73, i anledning av dels fullmäktiges i riksgäldskontoret framställningar med förslag till förändringar beträffande riksdagshuset, dels ock väckt motion angående förnyad utredning av frågan om riksdagshuset och dess omgivning; och

nr 74, angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4:57 e. m.

In fidem
Per Cronvall.